ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

40 ДИНАРА 1952

Година XXVI
Број 705
3. јул 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan Barry

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ:

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРВО ПИСМО

Године 1936. у једном лондонском музеју је изложено најстарије писмо на свету. Писмо је било нађено приликом археолошких ископавања у Уру, земљи старих Сумера, у делти Еуфрата и Тигра. Писмо се састоји од танког слоја глине и налази се у коверти, такође од глине. Оно потиче из времена прве вавилонске династије, то јест из 5.000. године пре наше ере. На основу онога што се могло прочитати и протумачити види се да се садржај писма односи на продају или давање у

закуп једне њиве која је припадала неком Анини.

Пре но што се овакво писмо могло прочитати требало је разбити коверту. Међутим, данас археолози успевају да помоћу рендгенских снимака читају запечаћена писма вавилонске и асирске поште.

Та писма су исписивана нечим оштрим по меким глиненим плочама које су потом пекли у пећима. На овај начин добијале су се својеврсне „цигле“. Коверат су правили на тај начин што су „циглу“ облагали допунским слојем глине која је затим сушена на сунцу. Пре сушења на коверти се оштрим предметом исписивала адреса и кратак садржај писма.

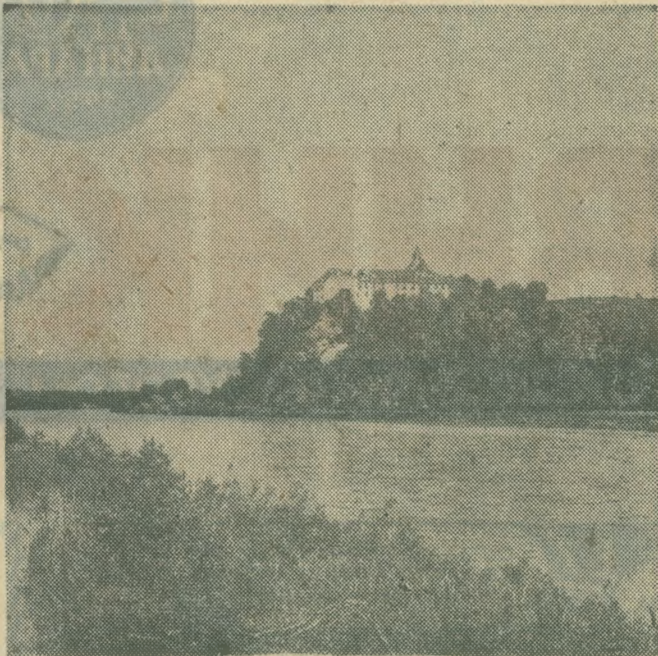
ОСУЂЕНИ СЛОН

Општински савет једног малог швајцарског града осудио је 1866. године на смрт једног — слона.

Општински биров, ударајући у добош, објавио је становницима града „мудро решење градских отаца“. Извршење смртне казне наликовало је на праву ратну акцију. Све улице које су водиле према средишту града биле су блокиране, а артиљерија, коју је позвао председник општине, „ступила је у акцију и брзо докончала опасну звер“.

Природне лепоте наше земље

ДРАВА

БОРЛ НА ДРАВИ

После Саве и Тисе Драва је највећа притока Дунава. Дугачка је 749 км, а њен слив има површину од 40.150 км², што одговара трострукој површини СР Црне Горе. Од тога је у Југославији 435,2 км тока и 12.120 км² слива. Драва улази у нашу земљу из Аустрије, 5 км узводно од Дравограда, а улива се у Дунав код Алмаша, на 78 м над морске висине. До Марибора тече кроз узану и дубоку клисуру у којој је саграђено 6 хидроелектричних централа: Дравоград, Вузеница, Вухред, Ожбалт, Фала (завршена 1918. године) и Мариборски оток. Оне располажу снагом од 278.900 киловата, а производе годишње милијарду и 491 милион киловат-часова електричне енергије. Низводно од Марибора Драва улази у Панонску низију, где често мења ток. Најшира је код Доњег Михољца — преко 400 м. На дужини од 176 км она представља границу према НР Мађарској. Пловна је при ниским водостајима до Осијека (22 км), при средњим до Д. Михољца (75), а при високим до Чађавице (105 км). Она је једина југословенска река која има највиши водостај лети, те у то време њене електричне централе раде пуним капацитетом, снабдевајући наше северозападне крајеве електричном енергијом. На слици: Драва код Борла.

ХРАБРОСТ КОЛЕКЦИОНАРА

Руски библиофил Сергеј Дмитревич Полторацки затекао се у Паризу и бурно време које је претходило Париској комуни. Он је преживео опсаду, глад, проглашавање Комуне и, најзад, бели терор који је завела буржоазија.

За време свог боравка у Паризу Полторацки је сакупио данас јединствену у свету збирку прогласа у којој су сви леци комунара и прокламиција версајаца.

Читав скупоцени материјал био је упакован и кад се указала прва прилика отпремљен у Русију. Полторацки је касније поклонио своју збирку Државној библиотеци која данас носи име Салтикова-Шчедрина.

ГУНДЕЉ — ВЕЛИКА ЗАГОНЕТКА

Противно свим законима аеродинамике гундељ, иако сразмерно доста тежак, добро лети. Та његова необична способност побудила је велико интересовање стручњака за аеродинамику. Пре неког времена почели су на њујоршком универзитету интезивно проучавати лет гундеља. Група коју води Л. Бент проучила је аеродинамичке способности ове бубе и установила да теоретски гундељ уопште није способан за летење! Он не може да лети јер његова крила не могу да остваре носиву моћ довољну да понесу његово тешко тело. Констатовали су да његова крила могу да остваре три пута мању носиву силу но што је потребна да би по законима аеродинамике могао да лети.

Ову загонетку покушали су да реше на тај начин што су конструисали вештачко крило гундеља. То вештачко крило гундеља понашало се, истина, по законима аеродинамике, али је имало само половину носивости коју има природно крило гундеља.

Овај неуспех свакако не треба схватити као коначни пораз технике. Напротив. Гундељ који лети противно свим, до сада човеку познатим законима аеродинамике, само показује да ова грана науке још није рекла своју последњу реч, Њен даљи развој ће свакако донети још многа изненађења.

Кад буде решена загонетка гундеља, човек ће моћи да гради летелице савршније од садашњих. Можда ће успети да направи апарат за летење коме ће бити довољна снага његових мишића. Можда ће, захваљујући том сазнању, човек у догледнијој будућности направити летелицу коју ће моћи да сложи у ранац и да је носи на леђима и да за њен погон буде довољан мали мотор садашњих мотоцикла.

У овој рубрици дописиваћемо се с нашим читаоцима, давати извесна обавештења и одговоре, примати сугестије и тако даље

Наши разговори

У нашу редакцију стално пристижу писма у којима нам читаоци постављају разна питања. Ми ћемо се потрудити да им одговоримо на све што их интересује колико нам то буде могућно.

— Како се од обичне гитаре прави електрична гитара? пита Милорад Петровић.

Обратите се предузећу „Скала“ Београд, Грчића Миленка бр. 8 где ће вас о томе стручно обавестити.

— Поред осталог приметио бих вам да се после дужег времена поново појављују стрипови који су већ раније излазили а то су: „Звонар Богородичине цркве“ и „Соколово око“, пише Душко Царић, Дуго Село.

„Политикин забавник“ никада раније није објављивао стрип „Звонар Богородичине цркве“ него „Јаднике“ Виктора Игоа. Објављивали смо стрип „Последњи Мохиканац“ који са „Преријом“ има заједничко само то што је и у једном и у другом стрипу главни јунак „Соколово око“.

— Да ли је Реј Бредбери енглески или амерички писац? — пита М. Костијал, Зеница.

Реј Бредбери је амерички писац. Његова прича „Људи са земље“ је прва из серије прича које ћемо објавити. Те приче су из његове књиге „Марсовске хронике“. Уосталом, постоје збирке његових прича којима су разна издавачка предузећа давала различита имена.

— Колико је разреда осмогодишње школе потребно за упис у угоститељску школу, пита Мирослава Петровић из Кладова.

Како су нас обавестили у Привредној комори у Београду, за упис у угоститељску школу потребна је завршена осмогодишња школа.

КАМПАЊА ПРОТИВ ДЕТЕКТОРА ЛАЖИ

У Америци се у последње време води кампања против детектора лажи за које се каже да и „сами лажу“. На челу ове кампање налазе се синдикати који окривљују власти да на овај начин крше правду која је законом загарантована. Реакције притиска, пулса и дисања забележене на апарату за откривање лажи, које касније служе као доказни материјал, не долазе увек — према њиховом мишљењу — због осећања кривице оптужене особе, већ и због узбуђења изазваног самим суђењем.

ШТЕДЊА И ШУБАРЕ ГАРДИСТА

Енглеска влада донела је одлуку да се због штедње шубаре краљичиних гардиста не праве од крзна убијених медведа, већ у фабрикама од синтетичких влакана.

Ripley's — Веровали или не!

РОБЕРТ III (1340-1406)

КРАЉ ШКОТСКЕ БИО ЈЕ ТОЛИКО ОЖАЛОШЋЕН КАД ЈЕ ЧУО ДА СУ ЕНГЛЕЗИ ЗАТВОРИЛИ ЊЕГОВОГ СИНА ЏЕМСА ДА ЈЕ САМ СЕБЕ УМОРИО ГЛАЂУ ПО ЊЕГОВОМ СОПСТВЕНОМ ЗАХТЕВУ САХРАЊЕН ЈЕ У МРАВИЊАКУ А НА НАДГРОБНОМ СПОМЕНИКУ МУ ЈЕ НАПИСАНО: „ОВДЕ ЛЕЖИ НАЈГОРИ КРАЉ И НАЈНЕСРЕЋНИЈИ ЧОВЕК У КРАЉЕВСТВУ“!

ДОГМАР

СЕЛО У ТИБЕТУ, САСТОЈИ СЕ ОД КУЋА КОЈЕ СУ ПРОСТО ПРИЛЕПЉЕНЕ УЗ ВИСОКУ ЛИТИЦУ. СТАНОВНИЦИ МОРАЈУ ДА СЕ ВЕРУ УЗ ЊУ ДА БИ СТИГЛИ ДО СВОЈИХ ДОМОВА!

ЗМАЈЕВИ

НАЧИЊЕНИ ОД БЛОКОВА ЛЕДА И ПОСТАВЉЕНИ НА ОБАЛИ РЕКЕ НЕВЕ У ПЕТРОГРАДУ СВАКЕ ЗИМЕ ЗАБАВЉАЛИ СУ ГРАЂАНЕ ТИМЕ ШТО СУ „БЉУВАЛИ“ ВАТРУ А НИСУ СЕ ТОПИЛИ. ГРАЂАНИ ПЕТРОГРАДА НИКАД НИСУ ДОЗНАЛИ ДА СУ ЗМАЈЕВИ БИЛИ „ИЗНУТРА ОБЛОЖЕНИ АЗБЕСТОМ“

ПРВИ КЉУЧЕВИ-ПРСТЕНОВИ

КОЈЕ СУ УПОТРЕБЉАВАЛИ СТАРИ РИМЉАНИ МОГЛИ СУ СЕ НОСИТИ КАО ПРСТЕЊЕ А СЛУЖИЛИ СУ И КАО ЛИЧНИ ПЕЧАТ

БИТКА ДОБИЈЕНА СТРАХОМ!

ДА БИ НАТЕРАО СВОЈЕ ВОЈНИКЕ ДА ПРЕЂУ РЕКУ ДЊЕПАР И НАПАДНУ НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ЧЕТЕ КОЈЕ ЈЕ ПРЕДВОДИО ЊЕГОВ РОЂЕНИ БРАТ, ВЕЛИКИ КИЈЕВСКИ ВОЈВОДА ЈАРОСЛАВ ПОДМЕТНУО ЈЕ ВАТРУ У СОПСТВЕНИ ЛОГОР БЕЖЕЋИ ОД ВАТРЕ, ЊЕГОВИ ВОЈНИЦИ ПРЕШЛИ СУ РЕКУ НАПАЛИ НЕПРИЈАТЕЉА И ИЗВОЈЕВАЛИ ВЕЛИКУ ПОБЕДУ!

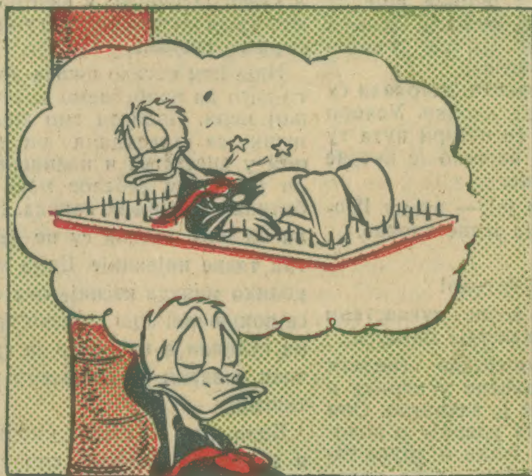

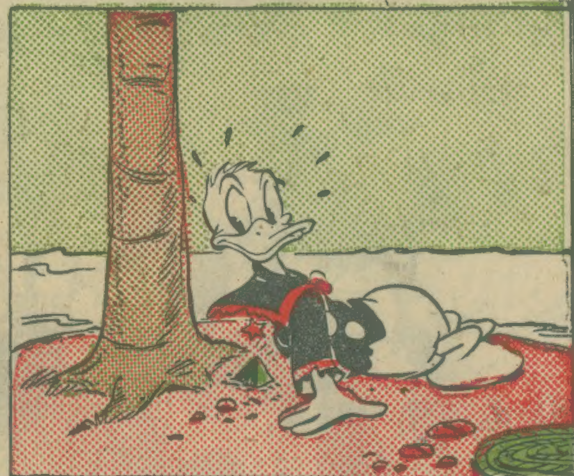
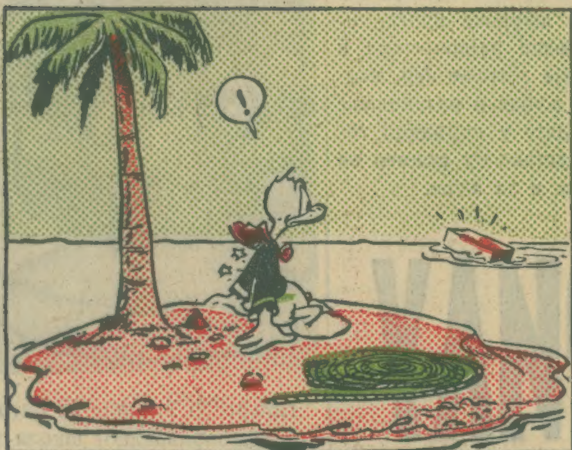
4 ПАРАДАЈЗА

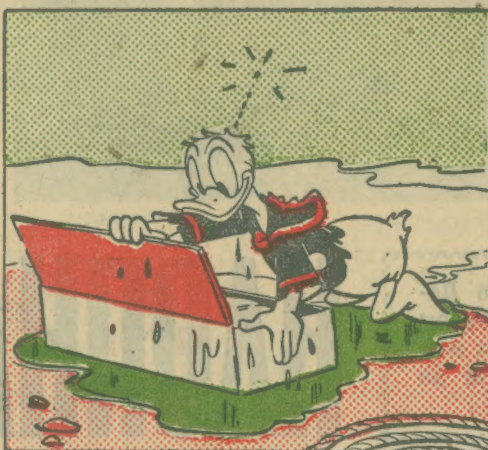
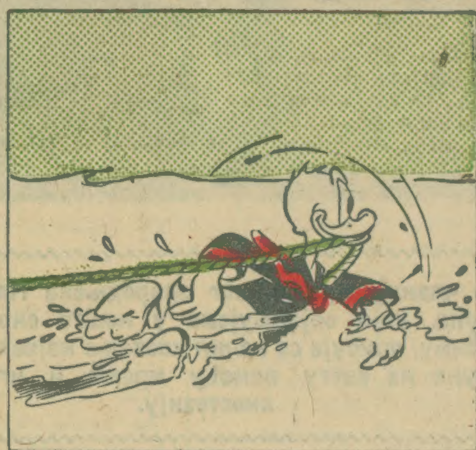
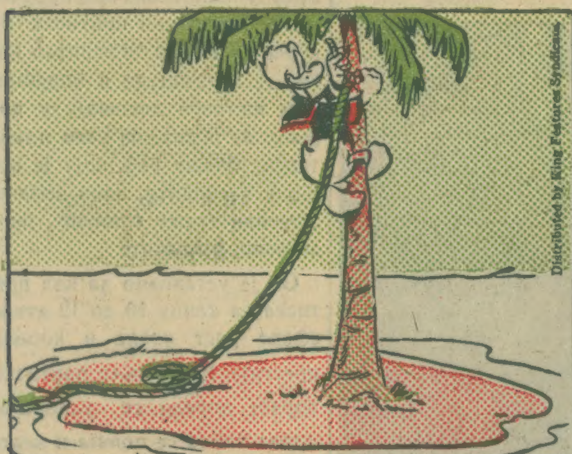
ИЗРАСЛА ЗАЈЕДНО НАШЛА ЈЕ У СВОМ ВРТУ ЛИЛИЈЕН ПИРЕС ИЗ РОЧЕСТЕРА (САД)

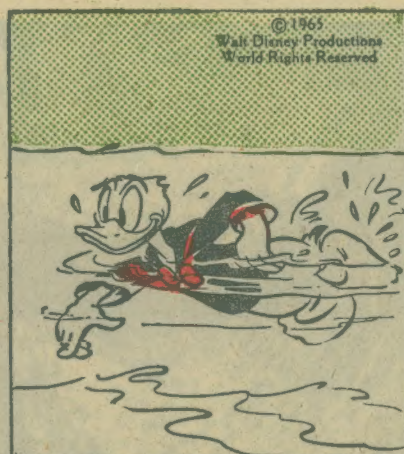
Walt Disney

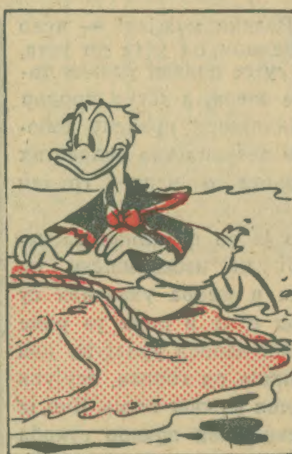
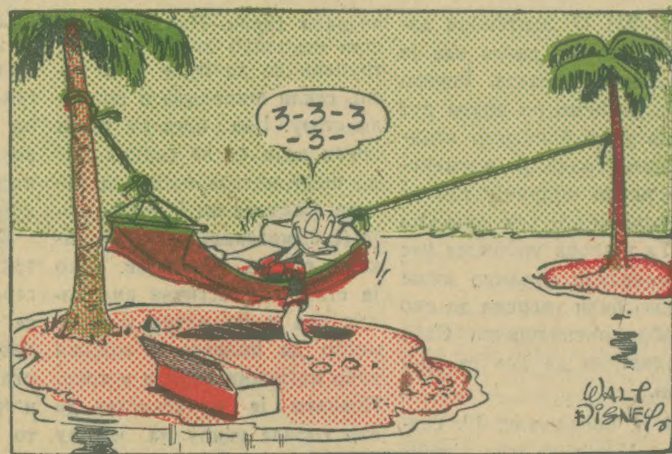
ПАЈА ПАТАК

СПОРТ

Совјетски спортиста Г. Крис, олимпијски првак у мачевању, прича како се почео бавити овим спортом

КАКО САМ ПОСТАО МУСКЕТАР

ОЦА се и не сећам, није се вратио из рата, а мајка је имала доста бриге да подигне мене и сестрицу. После седмољетке отишао сам у фабрику, постао сам бравар. Предајући мајци прву плату осетио сам се као одрастао човек. Али, било је довољно да изиђем у двориште и — поново сам постајао четрнаестогодишњи дечак, поново су ме неодољиво мамиле дечје битке.

Једном нам је дошао у кућу Љонка мој пријатељ. У рукама му мач, исти онакав какав је имао д'Артањан у филму „Три мускетара".

— Није ваљда прави? — зачудио сам се.

— Него шта! А у спортској вежбаоници имам и маску и бели костим... Пре! Але! — повикао је и учинио корак напред.

Успео сам да одскочим у страну и мада сам зажелео да му пришијем једну левом, уздржао сам се:

— Дај ми мач!

— Глупане! Какав мач! То је флорет — коначно ме је докусурио.

— Води ме! — наредио сам му и читавим путем до вежбаонице кијевског Динама говорио сам у себи: „Показаћу ја вама „глупана", дајте ви мени само у руке тај ваш флорет... Показаћу вам!

— Ево, Сјемон Јаковљевичу, довео сам једног — обратио се Љонка човеку у белом кратком капутићу за који ми се учинило да је закопчан наопако: — Само, он више воли да се бори... песницама.

— Да — климнуо је тренер главом загледајући моју не баш много складну фигуру. — Да! Што си тако погурен? Као старчић. Хајде, провуци се! Ено ти греде, испод ње се провуци.

Једва сам се једном провукао. Чуо сам иза леђа ми се смеју деца а најјаче од свих омејао се мој пријатељ. Ах, тако? Даћу ти ја.

Али, нечија рука није ми дозволила да докажем ко је јачи: ја или Љонка.

— Гле петлића! — строго ми се обрати тренер. — Тако то не иде. Или ћеш се понашати као што треба, или...

— Не, пре ћу умрети него што ћу отићи одавде. Дајте ми тај флорет и ја ћу вам показати како се истински мачује.

Те вечери ми нису дали оружје. Ни следеће вечери. — Тренер ме је нагонио да трчим, да радим разне вежбе. „Заузети положај". Прва позиција... Руке, ноге... Не, дајте ми флорет.

Најзад су ми га дали! Али, није баш било тако лако баратати флоретом: после два минута челик као да се претворио у олово. Раме ми је отпадало, а прсти се сами отварали.

Време је промицало. Већ сам био научио најједноставније начине напада и одбране када сам... морао да се опростим од вежбаонице. И све то због једног проклетог цицције! Имао је три читава флорета а ја сам своме био сломио врх. Толико сам желео да још мачујем, али је он стиснуо своје благо. Показао сам му...

Не, нисам молио тренера да ме задржи у секцији. „Само би ми још то требало, да молим" — помислио сам тада. А данас се са страхом сећам тога дана: могао сам заувек да се растанем са спортом.

Спасао ме је друг Љонка: поново је дошао мојој кући. Само сам се мало одупирао: моје дечачко самољубље било је задовољено. Нисам сам отишао у вежбаоницу, већ су ме позвали.

Кад нешто једном изгубиш увек стрепиш да ћеш поново изгубити. Изменио сам се. И Сјемон Јаковљевић Колчински, осетивши то, одмах је изменио свој однос према мени.

— Ти и сам још не схваташ — казао ми је једном — у чему је твоја снага. Ти некако подсвесно осећаш близину мача и успеваш да му се уклониш. То је веома добро! Без оштрог осећаја за раздаљину тешко је мачевати се.

Али, тренер се веома љутио када сам, пошто бих на брзину извео класичне потезе мачевања, такозвану школу, почињао да измишљам своје потезе.

— Запамти: без „школе" од тебе ништа неће бити — прекидао је тренер моје експерименте — научи најпре да читаш, а тек потом пиши романе.

Колико је био у праву! Касније, када сам почео да учествујем у великим турнирима, схватио сам колико ми не достаје „школа", техника. Ја сам често побеђивао захваљујући својим потезима, али сам још чешће губио јер нисам успевао да се заштитим од извесних борбених напада чија је техника позната сваком мачеваоцу.

Због својих „експеримената" никако нисам успевао да победим другове из секције који су почели да се баве мачевањем у исто време кад и ја. Едик Жлудко поигравао се са мном како је хтео, са осмехом ми је избацивао оружје из руку иако је касније од мене почео да учи.

Шта да радим? Страховито сам се љутио, слепо сам насртао али сам увек налетао на мирно постављену „класичну" одбрану.

И наједном... излаз је био нађен. Мач! То је било за мене. Борба је слободнија, жешћа, бржа. Може се циљати тело, али и рука и нога. Ето пуне слободе!

Неочекивано за све (и за себе самог) већ после годину дана победио сам у такмичењу за омладинско првенство Кијева. Срећан, дошао сам тренеру. Он ме је похвалио али ме је одмах полио хладном водом.

— Тако више не иде. Колико су ти пута избили мач из руке (казао сам му). Ето видиш. Ти си већ постао спортиста. А спорт не воли слабе!

И почели су дани напорног тренирања. Верујте, после свакога тренинга мој мачевалачки костим био је потпуно натопљен знојем. Руке су ми се покриле жуљевима од тегова и вежби на вратилу.

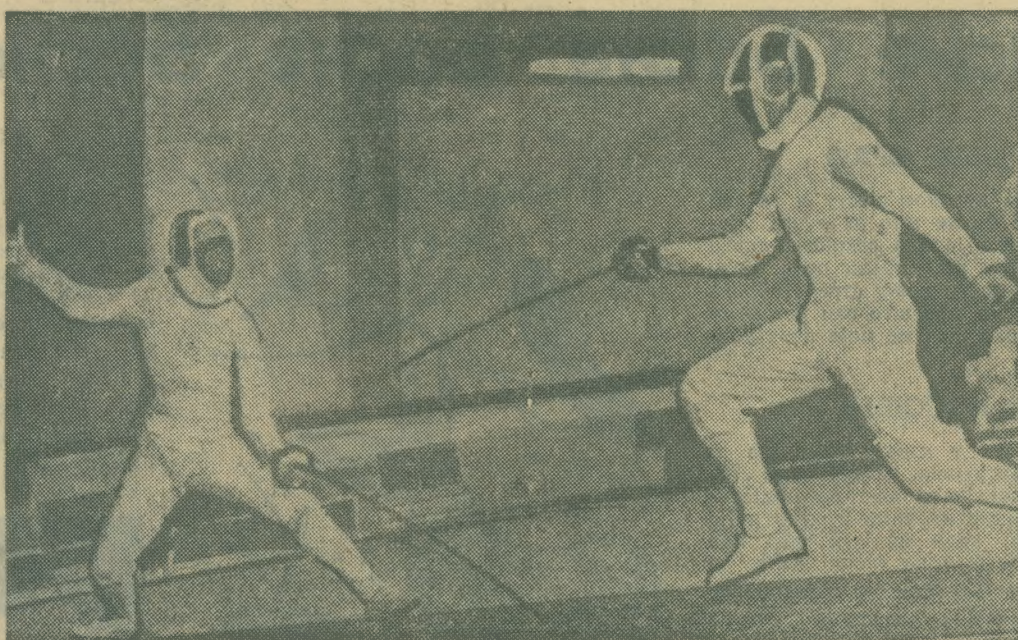
Да, ја сам још и левак! То ми је такође много помогло на мом путу мачеваоца. Левак је непријатан противник — како у боксу тако и у мачевању, свуда где се два човека боре.

Када сам први пут победио светског шампиона за 1959. годину Бруна Хаборова из Риге, Брунчика (тако га зовемо) ми је пришао и рекао:

— Знаш, брате, и ја сам левак али тако тешког левака још нисам срео.

То није било баш тако давно. А своју прву велику победу извојевао сам 1958. године. Постао сам државни омладински првак. Тада сам још био жутокљунац. Просто је смешно кад се сетим тога.

Затим је настало оно најтеже. Почео је мој живот правог спортисте.

КЛОПКА ЗА ГОРИЛУ

У чланку француског природњака Попа Делупа, који објављујемо у нешто скраћеном обиму, описује се начин хватања највећих мајмуна на свету помоћу мрежа и игала за анестезију.

У НОЋИ 17. септембра изненадна узбуна дигла нас је из пољских кревета. Речено нам је да ћемо по други пут покушати да опколимо гориле. Једна хорда је примећена на истом подручју где су нам мајмуни пре три дана умакли. Та њихова упорност нас је изненадила утолико више што смо били уверени да смо их добро преплашили. Сада смо схватили да смо се преварили.

Био је понедељак, 19. септембар. У четири сата ујутро, почела је наша велика операција. Спретним маневром обилажења зашли смо стотинак метара иза леђа горила. Шест екипа које је водио Шомали с једне стране и шест које је водио Огистен с друге, затварале су помоћу мрежа велике обруче.

Водичи су изванредно познавали терен. Напред је ишло неколико људи који су, трудећи се да буду што тиши, секли шипражје и правили стазу. Иза њих су ишли други који су на сваких пет до шест метара побијали кочеве. Следила их је екипа која је одмотавала мреже и закачињала их за кочеве. Тако је створен еластичан зид висок два и по метра који је могао да поднесе и задржи удар најтежих горила у трку. Познато је из искуства да ако гориле наиђу на чврсту препреку покушавају да је са владају пузањем навише што не чине ако је та препрека мека. Међутим, да им се не би дало времена да размишљају, људи са великим копљима налазе се увек у приправности и лаким убодима одбијају од мреже или стабла гориле које покушавају да се успужу.

— Велики мужјак! — чуло се одједном од уста до уста. Чули су се рапави урлици титанске звери, а затим продорно „хииииииии“ праћено добовањем песница као џиновских кастањета о напет грудни кош.

Био је то преломни тренутак. Људи избезумљени од страха и умора ухватили су се под руке и раме уз раме кренули напред урлајући још страшније од горила, псујући и грдећи из свег гласа. Био је то невидљиви призор сукоба сродника који су подједнако заплашени и узбуђени покушавали да обману једни друге. Мајмуни су први попустили пред нашим психолошким притиском и почели су корак по корак да се повлаче. Боли смо престрашене животиње штаповима, одгуравали их мачетама и нашим телима и одједном цела хорда нашла се очи у очи с рупама које су зјапиле пред њима. У једном тренутку то им се учинио као једини излаз.

— Врата, врата, заурлали су чувари изнад клопки. Ускоро затим чуло се четири пута ту по „бум“ и настало је нечувено комешање.

— Готово је! — викну Шомали са врха једне клопке.

— Све?

— Све је готово!

Тако су људи лукавством победили снажније мајмуне.

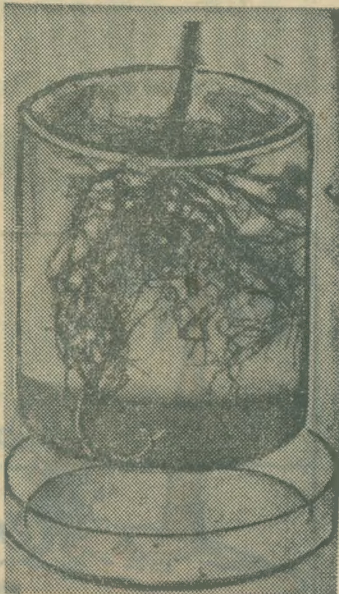
Било је потресно гледати гориле ухваћене у клопке и очај који их је захватио. Они су почели да ударају о зидове кавеза и једни о друге тако да се чинило да ће поломити кости. Неколико плеханих судова су згужвали као хартију. Више се повредило. Делиријум који их је захватио претио је да упропасти сав наш труд.

У тренуцима предаха из њихових дубоких очних дупљи зјапила је неописива мржња а затим је поново у кавезима настајала страховита гужва, гурање, гушање.

Није нам остало ништа друго него да прибегнемо последњој мери. Подигли смо више пушке са стрелицама умоченим у анестетик и нанишанили у правцу дебелог меса и бутина најбешњих горила. Неки од њих добили су по девтри такве инјекције. Само неколико минута касније они су се покуњили. Још су неко време гунђали и нервозно се грчили а затим су се сасвим утишали.

Били смо жалосни, уморни и измучени. Осећали смо тиху тугу што из загрљаја непобеђене афричке џунгле отимамо њене најпоносније и најсрећније житеље Јер, хармонија, љубав и разумевање који владају у породици горила представљају пример за углед чак и за људе.

Кад корен наиђе на препреку...

Професор Травник на Високој пољопривредној школи у Брну у Чехословачкој проучавао је механички притисак на корен клице, да би испитао какве се аутоматске и морфолошке промене дешавају у корену. За огледе је узео повртарску биљку боб, коју је сејао у песковито, лако земљиште или тешку глинушу, јако збијено земљиште.

Он је установио да код притиска на клицу 10 до 12 атмосфера раст клице и корена престаје. Код мањег притиска пораст корена се успорава, млада клица се повија и знатно деформише и на њој настају пукотине. Већи притисак смањује дужину корена, а како је дебљина корена зависна од дужине, то су краћи коренови дебљи, а дужи тањи. И саме ћелије корена су краће и коцкасте, а деоба ћелија се успорава.

Басне • Басне • Басне • Басне • Басне • Басне • Басне

ПАС И КУРЈАК

Једне летње ноћи пас је спавао пред авлијом. Наиђе вук и хтеде да га поједе. Пас му рече: „Не једи ме сад јер сам мршав. Сутра је свадба па ћу се најести и угојити, а ти дођи после 4 дана и имаћеш доста да поједеш.“ Вук поверује и оде. Кад дође у речено време, а пса нема напољу. Зовне га кроз плот и опомену га на обећање, а пас му рече: „Кад ме други пут нађеш пред авлијом, не чекај свадбу.“

УСТРЕЉЕН ОРАО

Седео орао на високом месту и гледао на све стране не би ли што за ручак уловио. Али у близини је био сакривен ловац који напери стрелу па устрели орла. Када рањени орао угледа на крају стреле орлова пера рече: „Није ми жао што сам устрељен колико ми је тешко што ме моја пера убијају.“

ДВА КОСОВЦА

Пјевао тица кос у кавезу зими, па га чуо други у шуми и рећи ће дружини: „Ма рекао бих да оно један наш од обијести пјева, а ми се овдје од зиме гуримо и од глади злопатимо; идем видјети што оно може бити.“ Одлетје и по гласу паде на кавез у којему је био друг му затворен па га упита: „Откуда ти овдје, побогу, брате? Али то пјеваш од муке какве или обијести?“ — „И тако и тако“, одговори му. „Некад од јада, кад се опоменем да сам са својом дружином по планини летио, а некад за хајтер мојега газде, зато што ме храни.“ — „Ма зар те никад не пуштава из кавеза?“ — „Јок он, али ми никад ништа не мањка, но друштво; но дођи болан да заједно живимо, да не патиш зими и да се не мучиш по шуми тражећи што ћеш ручати шта ли вечерати“. Промисли нешто шумски косовац па ће упитати онога у кавезу: „Ма куд си у кавез уљегао?“ — „Имају једна мала враташца која се отварају и затварају“. — „Ја одлетјех к дружини а ти упитај господара: ако може бити да вазда стоје отворена враташца од кавеза, ето ме да с тобом живим“.

СЛАВУЈ, КУКАВИЦА И МАГАРАЦ

Славуј по обичају певаше у пролеће. Кукавица му рече: „Да се кладимо да ја лепше певам од тебе.“ Славуј јој одговори: „Добро, а ко ће нам судија бити.“ Кукавица му рече: „Ено онај онде, видиш колике су му уши.“ Почну певати. Магарац ко магарац рече: „Кукавица много лепше пева.“ Тако славуј изгуби опкладу, али га пастир утеши: „Немој да се стидиш и јадикујеш, за тебе је боље што се магарцу не свиђа твоја песма.“

ЈЕЛЕН

Јелен дође на реку да се напије воде. Гледајући своје рогове хвалио је њихову лепоту и величину, а своје је ноге кудио јер су му изгледале танке. Наједном спази ловца и псе. Почне да бежи преко поља па остави ловца са псима далеко иза себе. Одатле јурне у шуму где му се рогови заплету и ловац га стигне, па га смртно рани. Умирући јелен рече: „Баш сам бедан кад сам тако касно сазнао да су ми ноге корисније од рогова.“

Шта би било кад би...

ПРОИЗВОДЊА И ИЗВОЗ ЈАБУКА У СВЕТУ

ЈАБУКА ЈЕ најраспрострањенија континентална воћка. Пореклом је из северозападних предела Хималаја, а помиње се хиљаду година пре наше ере. Успева и у прохладним пределима, у брдским и полупланинским подручјима. Преко 5 милиона хектара налази се данас под овом воћком у САД, Европи, Канади и Аустралији.

У нашој земљи гајена је и пре досељења наших предака на Балкан. Највише је има у Словенији, затим око Вараждина, у горњем Подрињу, у рејону Западне Мораве и Моравице, у Топлици, око Ресна и Тетова. Статистика каже да укупно имамо преко 13,5 милиона стабала с просечним приносима по стаблу од око 18 килограма или укупно годишње око 250.000 тона (25.000 вагона).

Светска производња јабука последњих година повећала се готово два пута у поређењу са стањем производње пре рата. Повећање производње ишло је истовремено на побољшање квалитета, односно подизане су само квалитетне сорте. Европа је учинила највећи скок у производњи јабуке: у истом раздобљу повисила је своју производњу за око 60 одсто. Европа данас производи годишње скоро 5 милијарди килограма или око 8,5 килограма по једном становнику. САД производе 230.000 вагона а остале прекоокеанске земље 140 000 вагона. Док Канада, Аустралија и Нови Зеланд стагнирају у производњи јабука и задржавају се на предратном нивоу производње, Јужноафричка Унија је од 3.500 вагона пре рата повећала производњу јабука на 25.000 вагона.

Наша производња јабука на савременим плантажама углавном се оријентисала на производњу најквалитетнијих јабука, а у првом реду на јонатан и делишес, а за производњу индустријске јабуке на сорту бобовец и нешто будимке.

Плод јабуке садржи 84,37 одсто воде, 6—16 одсто шећера, 0,9 одсто целулозе, 0,5 одсто пентозана, 0,6 одсто слободних киселина, 0,4 одсто пектинских материја, 0,4 одсто сирове масти, 0,1 одсто беланчевина и 0,3 одсто танина.

ФЈОДОР НИКОЛАЈЕВИЧ РОБИНЗОН КРУСО

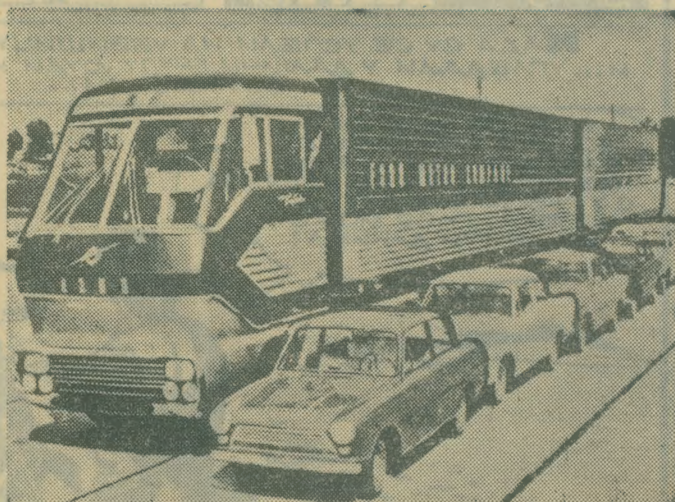
На тавану једне старе куће на периферији града Черновица нађена је једна старинска књига. На насловној страни могао се прочитати следећи натпис:

„За спасење живота мога у време бродолома на океану и за спомен на заједничко тромесечно пребивање на пустом острву — мом бившем слузи, кмету-сељаку села Мале Калинке Фјодору Николајевичу Фокину. Због чега сам га и отправио у војску, с документом на име неустрашивога Робинзона Крусоа“.

Три месеца је руски сељак, кога је ко зна каква судба бацила заједно с његовим господарем на неко од пустих острва у Атлантском океану, био истовремено и Робинзон и мужик који је хранио и служио господара.

У Лењинграду данас живи праунук овог сељака-кмета. Зове се Олег Робинзон Крусо. И живот лењинградског Робинзона Крусоа везан је с морем. Он, додуше, не самује на пустом острву већ предаје на Институту за бродоградњу. Ипак, на штиту његове стоне лампе насликан је једрењак како тоне за време буре.

ГИГАНТ НА ТОЧКОВИМА

Нема ни 100 година како се кроз северну Америку путовало колима с коњском запрегом покривеном церадом. Данас тим путевима путује гигант на точковима, покретан гасним турбинама, брзином од 100 км/х. Овај најновији теретњак саобраћа уздуж и попреко Северне Америке. Кола су дуга 30 метара а тежина им је 80 тона. Док један од возача држи волан у руци, други може у малој соби за одмор да гледа телевизију.

Лале и алергија

За време сађења и брања лала, примећено је да већи број баштована оболева од запаљења коже и екцема на унутрашњем делу руку и прстију. Испитивања су показала да је проузроковач ових обољења луковица ове биљке. Само, научници још нису успели да открију да ли се ради о токсикацију или алергији, што изгледа тачније. Али, и поред свих досадашњих напора алерген специфичан за лале још није пронађен.

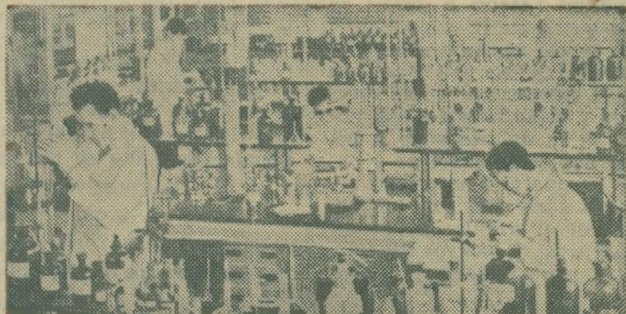
ПИСМО — ЏИН

У турском националном музеју у Истамбулу чува се најдуже писмо на свету написано на пергаменту. Њега је у

16. веку персијски шах упутио султану Отоманске империје. Писмо је дугачко десет, а широко седам метара.

ЗЕМЉИШТЕ И...

Савремена наука и пракса испитују особине земљишта углавном за потребе пољопривредне производње. У ту сврху у лабораторијама за агрохемијска и педолошка испитивања врши се испитивање низа важних физичких, хемијских и биолошких особина земљишта. Пољопривредном стручњаку потребно је да познаје особине земљишта да би према њима одредио метод обраде, начин и количину ђубрења, примену одређених агротехничких мера, избор плодореда и културних биљака, а нарочито кад је у питању подизање дугогодишњих плантажних засада, наводњавање и одводњавање земљишта, претварање слабих земљишта у културна путем агротехничких мелиорација итд.

Данас се, осим за потребе пољопривреде, све више испитују одређене особине земљишта при подизању већих насеља, уређивању паркова, подизању шума, нафтовода, уређењу водотокова, подизању хидроцентрала у борби против разорног дејства воде — ерозије итд. За све ове потребе израђују се, као и за потребе пољопривреде, картограми у које се уцртавају утврђене особине једног земљишта.

РУШЕВИНЕ СТАРЕ ЦРКВЕ У БАЈШИ

Чланови историјске секције основне школе „Братство-Јединство“ у Бајши, општина Бачка Топола, под руководством наставника Шиметић Мирка у јесен прошле године у близини једног салаша открили су старе гробове. О овоме су одмах известили суботички музеј. На основу нађених ископина стручњаци су закључили да су гробови стари неколико стотина година. Ову претпоставку поткрепљује и један нађени стари метални новац.

На пролеће ученици ове школе су упорно наставили истраживања и не без резултата: недавно су откривене рушевине једне цркве. Сматра се да су то остаци цркве још из доба пре татарске најезде (XI ст), и да је црква порушена вероватно у доба турске владавине.

Суботички музеј ће вероватно још ове године почети са радовима око ископавања а дотле су рушевине поново покрили земљом да не би дошло до оштећења.

Уређује Паја Патак

Егоиста

Гаја се наглас смејао у својој соби. Пата отвори врата да га пита шта је тако смешно.

— Испричај и мени да се и ја насмејем! — рече му Пата.

— Не могу, ти не би разумела јер сам причао једну смешну причу али на енглеском.

Два изненађења

Паја се похвалио Шиљи како је био изненађен кад је добио поклон за рођендан од Пате.

— Дивно — рече Шиља.

— Било би дивно, да нисам после поклона добио и рачун да исти платим.

Без илузије

— Знаш — рече Белка Пати — могу да се закунем да никад ниједна лаж није изашла из мојих уста.

— Значи ти си говорила кроз нос — злобно рече Пата.

Без пса

— Мики — обраћа се Мини Микију — тркни до радње и купи ми један калем црног конца. Треба да завршим хаљину, а конца ми је баш сад нестало.

— Али Мини — побуни се Мики. — По оваквом пљуску човек не би послао на улицу ни пса...

— Па ја ти нисам ни казала да поведеш са собом пса — мирно му одговори Мини.

Нису данашње

Села Белка да пише писмо.

— Који је данас датум? — обрати се Шиљи.

— Немам појма — одврати јој Шиља.

— Имаш новине у џепу, погледај — каже Белка.

— Ништа ти то не вреди, новине су јучерашње — на то ће Шиља.

Јадни Паја

— Замисли, у Пајином дворишту пронађен је костур праисторијског човека — прича Мики Шиљи.

— Јадни Паја! Надам се да ће успети да докаже своју невиност — забринуто ће на то Шиља.

Награда

— Ако будеш миран целог дана добићеш увече једну јабуку — обећава Мини Мићи. — Пристајеш ли?

— Пристајем, али ми прво кажи да ли је та јабука довољно велика за цео дан.

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

ПРЕРИЈА

И ВСЕВОЛОД СЕ БОРИО ЗА ОВО

Почетком марта ове године стигло је писмо из Москве на адресу суботичке гимназије „Моша Пијаде". Учитељица Елена Назарова замолила је ученике да 14-тог марта посете гроб њеног сина Всеволодова Назарова. Пре двадесет година на овај дан погинуо је херојском смрћу у околини Суботице Всеволод деветнаестогодишњи ђак — војник Црвене армије.

Ученици гимназије су изишли на гробље и засули гроб Всеволода цвећем. Одржали су пригодни говор, споменувши храбре совјетске војнике који су жртвовали живот за слободу.

О овој малој суботичкој свечаности писали су и совјетски листови. „Известија" су у априлском броју објавиле чланак: „Југославија је одала пошту".

После овога једно за другим почела су да стижу писма адресирана на гимназију. Писали су ученици и наставници лењинградске радиотехничке школе, одеске школе бр. 1. и захвалили суботичким ђацима што су својом пажљивошћу обрадовали Елену Назарову. Моле да им се пошаље слике друга Тита и разгледнице о Југославији, како би боље упознали ову братску земљу.

Владислав Селиванов из уралског округа написао је занимљиво писмо. Каже да му је деда Јосип Миљковић пореклом из Србије. Борио се у јединици Александра Дундића за ослобођење Урала. Бака му је много причала о Србији где је и сама једно време живела. Зато би волео да упозна југословенске народе јер Југославију сматра својом другом домовином.

Из ростовског округа, места Вјеменскија, Албина Кубикова шаље једну своју песму суботичким ђацима. Владимир Конаков јавља се из Курске. Отац му се за време другог светског рата борио против фашиста и на југословенској територији. Много је причао о гостопримљивом народу у Југославији. „Шаљите албуме са сликама о вашој домовини, о вашим градовима, а ја ћу слати вама, како бисмо узајамно упознали наше народе" — пише на крају свога писма.

Всеволод Назаров дао је свој живот за слободу и братство народа. И, ето, након двадесет година мобилише младе. Подстиче их на зближавање, пријатељство и на заједничку одбрану мира.

»БАТИСКАФ« ЗА КЛИСУРЕ

Ако се посматра издалека изгледа као да се неко забавља: окачио је лопту за кончић и, клатећи је, спушта је у дубину клисуре. Изблиза све изгледа другачије. То није лопта, већ капсула у облику лопте начињене од јаких челичних трака.

Херман Хан је кустос Ротердамског музеја географије и природних наука. Дошао је у земљу Дагона, на граници Малије и Нигера, где је према предању живео народ Телема. Да би расветлио тајну овог давно изумрлог племена, Хан је организовао експедицију у којој се налазило десетак научника и два телевизијска снимаћеља.

Капсула је конструисана за детаљно проучавање окомитих стена, уских клисура и пећина у њиховим зидовима. Није лако доћи до тих пећина: њихови уски отвори налазе се дубоко у клисурама, 100 до 200 метара од врха. Експедиција је успела да у пећинама открије нише где се некад чувала храна. Претпоставља се да су Телеми за време ратова са суседним племенима склањали у пећине не само храну, већ и жене и децу, а и сами се у случају потребе крили у њима.

Ханова експедиција сакупила је драгоцен материјал: лобање, кости, остатке тканина, оружје и алат. Радиоактивни метод испитивања омогућиће научницима да утврде из ког историјског периода потичу нађени предмети.

Плес птица

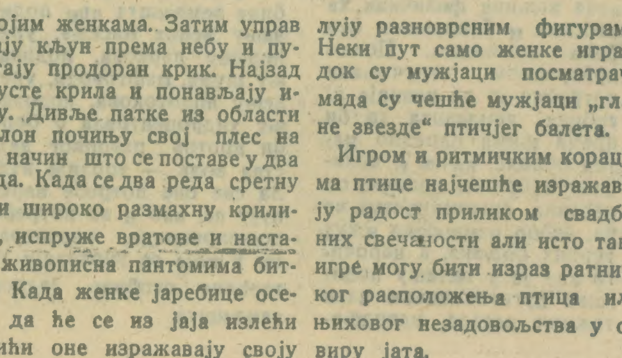
ДВА ждрала — мужјак и женка — напустила су гнездо и поставила се један према другом на удаљености од једног метра. Мужјак који је био окренут леђима женки погнуо је главу према земљи као да се хтео поклонити, скочио је у месту а затим се поново окренуо према женки и поклонио. Ту љупку игру извела је затим женка. Две птице су наставиле да понављају ове покрете као добро научени кадрил и што су се више разигравале чиниле су игру сложенијом и лепшом. Плес ждралова настављен је све док се оба партнера нису потпуно исцрпла.

Сведок овог необичног призора који се одиграо на Аљасци био је орнитолог Нелзон. Научник даље вели да је приметио како се два млада Ескима задивљена погледа приближавају месту плеса и не обраћајући пажњу на њега почињу у правилном ритму да ударају веслима о затегнуту кожу фока на њиховом кајаку. Што је њихово бубњање постојало живље то су ждралови играли брже и обратно. Слична појава примећена је и у Аустралији. Неколико природњака присуствовало је призорима заједничког плеса ждралова са сивим и белим перјем. Они су хармонични и складним покретима кретали напред, враћали се, извијали своја витка тела, танке вратове и дуга леђа.

Нису само ждралови мајстори балета међу птицама. Дивље ћурке често играју до изнемоглости око једног дрвета. И једна врста чворка са плаво-црном главом и репом са бије често своју породицу у круг и око ње игра и пева. У почетку су његови птићи и женка непомични и не учествују у игри. Затим и они почну да га подражавају и радост породице слије се у опште раздрагано ритмичко весеље и коло улепшано цвркатим хором птичјих гласова. Албатроси се полураширених крила дубоко клањају пред својим женкама. Затим упрaвљају кљун према небу и пуштају продоран крик. Најзад спусте крила и понављају игру. Дивље патке из области Белон почињу свој плес на тај начин што се поставе у два реда. Када се два реда сретну они широко размахну крилима, испруже вратове и настаје живописна пантомима битке. Када женке јаребице осете да ће се из јаја излећи птићи оне изражавају своју радост на тај начин што између гнезда и околног дрвећа весело скачу и певају до изнемоглости.

Најневероватнији птичји плес изводе манакени, нека врста сеница из Централне и Јужне Америке. Плави и са црвеним крестама манакени ударају крилима и ногама такт и по њему певају. Мужјаци изводе праве балетске фигуре. Као дворане за плес служе им равне камене плоче окружене шибљем и растињем.

Неки стручњаци су покушали да систематизују птичје игре. Једне се играју у месту, друге у круг, треће у правој линији а има их које обилују разноврсним фигурама. Неки пут само женке играју док су мужјаци посматрачи мада су чешће мужјаци „главне звезде" птичјег балета.

Игром и ритмичким корацима птице најчешће изражавају радост приликом свадбених свечаности али исто тако игре могу бити израз ратничког расположења птица или њиховог незадовољства у оквиру јата.

Воћни сокови

Најзад је стигло и лето, а са њим и сезона воћних сокова.

Ево неколико редака о својствима разног воћа:

Сок од рибизла: има особину да смањује прилив крви у јетру.

Сок од јагода: помаже рашћењу. Препоручују га костоболнима, и реуматичним.

Сок од малина: 100 грама даје 45 калорија а садржи 88% воде.

Сок од боровнице: богат витамином Ц. Користи се против скорбута.

Сок од јабука: на 100 грама даје 50 калорија.

Сок од грејпфрута: садржи 90% воде, на 100 грама добија се 40 калорија.

Сок од поморанџе: садржи 86% воде а на 100 грама добија се 50 калорија. Нарочито је богат витамином Ц.

Сок од ананаса: садржи 86% воде а на 100 грама даје 55 калорија.

Сок од лимуна: садржи 90% воде и даје 45 калорија.

Сок од парадајза: неконцентрисан производ састављен је делом од воћног сока а делом од пулпе.

Сок од грожђа: на 100 грама даје 75 калорија. Садржи мало витамина, али је зато врло богат шећером (18 од 25% према 13% колико отпада на друга воћа). Препоручује се код болести бубрега, у болестима коже (екцема и утикарије).

ПРЕДОСТРОЖНОСТ

Хабима је име националног позоришта у Тел-Авиву а Хадаша је име Медицинске клинике у центру града. Када дође вече, саобраћај на свим друмовима који воде у град врло је жив а нарочито према позоришту Хабима. Зато је саобраћајна полиција на северном прилазу у град поставила таблу која гласи:

„Боље је да стигнете пет минута доцније у Хабиму него петнаест минута раније у Хадашу".

ТРЕЋЕ ВОЗАЧЕВО ОКО

Човек на фотографији приказује занимљив уређај. Ако се овај уређај причврсти на „шофершајбну" возач аутомобила може да буде сигуран да неће превидети ниједан саобраћајни знак.

Када у видно поље уређаја доспе лик саобраћајног знака, нарочити апарат звучним сигналом обавештава о томе возача. Може се подесити и тако да се слика одговарајућег знака појави на нарочитој табли испред возача.

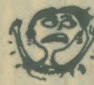
Нови уређај има поуздан „вид": он примећује саобраћајни знак на растојању до 400 метара. „Треће возачко око" конструисано је у Француској.

ЗА ОБНАВЉАЊЕ КОЖЕ

Кожа белих свиња из Јоркшира показала се веома корисна за привремено покривање већих озледа. Структура коже ових животиња слична је људској кожи. Према извештају са Конгреса америчког удружења за пластичну хирургију на овај начин се могу спасти веће површине изгореле коже, па чак и у оним случајевима кад је 50 одсто коже уништено.

АНЕГДОТЕ

ЛЕЊИВАЦ

Један музичар, запањен Росинијевом брзином у компоновању, рекао је једном његовом вечитом ривалу Доницетију:

— Чуо сам неки дан да је Росини компоновао свог „Севиљског берберина" за две седмице.

Доницети се насмешио:

— То верујем. Он је страховито лењ.

НАЈЗАД ГА ЈЕ ПРЕПОЗНАО

Једном, док је био председник Француске Републике, Рене Коти је учинио званичну посету свом родном месту. Један од његових секретара ишао је тик уз њега и укратко га подсећао на сваку личност с којом је требало да се поздрави. Док су прилазили једном човеку, секретар му је дошапнуо:

— То је Пјер. Учио је заједно с вама четврти разред. Једном сте се потукли око једног комадића креде. Његова сестра била је ваша прва дечачка љубав.

Коти је срдачно поздравио човека:

— Здраво, Пјер, пријатељу стари.

Пјер га је гледао као да га не разуме.

— Нас двојица смо заједно ишли у четврти разред — наставио је Коти.

Опет никаквог одговора.

— Зар се не сећаш? Једном смо се потукли због креде. Твоја сестра ми је била прва љубав...

— Ох, да... Коти...

ЊИХОВ ОДМОР

Чарлес Чепин, уредник градске хронике у старом њујоршком листу „Њујоршки свет" био је прави тиранин и све своје сараднике држао је у сталном страху

Једном се Чепин разболео и морао је недељу дана да остане у постељи. Када се вратио на посао, један од његових репортера замолио га је за недељу дана одмора. Чепин је експлодирао.

— Одмор! — просто је вриснуо. — Ја нисам долазио недељу дана. Зар вам то није био довољан одмор?

ОБЗИР

Белгијски књижевник Морис Метерлинк добијао је праве нападе беса ако би га неко узнемирио док пише.

Једне вечери његова жена је отишла на неки пријем а он се повукао у своју радну собу да пише. Када се око поноћи жена вратила он је још седео за писаћим столом.

Она је на прстима отишла у своју собу и не јављајући му се. Тренутак касније слетела је низа степенице вичући на сав глас. Упавши у мужевљев кабинет, повикала је:

— Морисе! Морисе! Опљачкали су ме! Нестао ми је накит! Неко је био у кући за време мог одсуствовања!

Отргнут из својих сањарија, Метерлинк јој љутито одговори:

— Драга моја, ако је провалник и био у кући он ме ничим није узнемирио. Сматрам да би могла да имаш према мени бар толико обзира колико и он.

ВЕЛИКА ГЛУМИЦА

На једном свечаном банкету приређеном у Њујорку у част велике пољске трагеткиње Хелене Моћеске (1844—1909), званице су молиле гошћу да им одглуми нешто из свог богатог репертоара. Она се у почетку опирала изговарајући се да је памћење може издати кад је овако ван позоришног амбијента. Најзад је пристала али под условом да рецитује не на енглеском, већ на свом матерњем језику. Гости су је слушали без даха. Неки су били дирнути до суза. Када су је после запитали из ког је комада узела монолог, она се насмешила и одговорила:

— Ја сам само бројала на пољском до сто.

WALT DISNEY — МЕРИ ПОПИНС

ЈЕДАН БЕЗАЗЛЕН АЛИ ЈАК ОТРОВ

У савременој техници употребљава се једна сирова смеша минералних угљоводоничних уља, која се добија из природних бушотина у многим земљама света и код нас и која се на халдејском језику зове — нафта. Фракционом дестилацијом из ње се добија лаки и тешки бензин, „нафта", мазут, уља за мазива, катран и петролеумски асфалт, а поједине фракције се по потреби још и пречишћавају.

За погон трактора и других машина, као и за потребе загревања код сушења жита и сена у пољопривреди се много троши минерално уље. Међутим треба знати да већ 1 милиграм тј. хиљадити део грама у 1 литри воде чини воду неподесном за пиће, а дужа употреба малих количина минералних уља чини да озбиљно оболе биљке, животиње и људи!

Минерално уље које продре у земљиште представља страну материју коју микроорганизми земљишта не могу да разоре. Ако минерално уље доспе у већим количинама на ливаде, пашњаке или оранице, оно их чини неплодним за низ година. Ако стигне у близину воћке, она после две до три године угине!

Немачки научници вршили су огледе у стакларама и утврдили да се штетно дејство минералног уља не може сузбити ни паром, ни додавањем кречњака, а нити појачаним ђубрењем. У немачким лабораторијама је огледима утврђено да минерално уље није шкодљиво, ако га у земљишту нема више од 0,1 одсто тежине земљишта.

Шофери и механичари, чувајте ливаде, пашњаке и — паркове!

КОНСТАНТИН ЈИРИЧЕК У СРБИЈИ

КОНСТАНТИН Јиричек, велики и заслужни историчар, неизмерно трудољубиви и критички истраживач старог дубровачког архива, писац једне од најбољих и најдрагоценијих историја српског народа, већ се у раној младости истакао као „чудесно дете".

Његов високоучени деда по мајци — Павле Шафарик — неизмерно је својим радовима задужио нашу културу и књижевну историју, проводећи низ година као директор и професор српске гимназије у Новом Саду.

По оцу Константинови преци били су ковачи у источној Чешкој, врли и неуморни сеоски мајстори. Константин, који се родио у Бечу 1854. године, по традицији, поред другог имена, добио је и име Јосиф. У кући су га, јер му је мајка била Новосађанка, звали Ђокица или Ћирица. Иако му је мајка била новосадска Словакиња, у свој дом унела је многе навике завичајне средине, и тепала је име сину онако како је чула да то раде и њене српске сусетке. А име Константин — Јиричек је добио по Константину — Ћирилу, родоначелнику словенске писмености и просвете, па се касније, кад је одрастао и потписивао „Константин Јос. Јиричек".

Јиричеков научни развитак започет је већ у његовој шеснаестој години када га је удостојио својом похвалом, у то време чувени научник, Ђуро Даничић. Константин Јиричек као младић кретао се у друштву тада најпознатијих и најистакнутијих словенских научника. Није навршио ни двадесет година када је водио научне расправе с чувеним Валтазаром Богишићем, Ђуром Даничићем и Франом Миклошићем, и с једним од првих наших испитивача древних путописаца кроз наше земље, оснивачем историјске географије у нас — Хрватом Петром Матковићем.

Млади Јиричек је прве своје научне радове објавио у Часопису чешког музеја, а у гласнику Српског ученог друштва (1874) тај двадесетогодишњи младић, који је овладао низом европских језика и дубоко познавао класичне: грчки и латински, а поред њих и старословенски — објављује своју расправу о типику св. Саве, делу које стоји на почетку српске књижевности.

За доктора филозофије Константин Јиричек промовисан је у својој двадесетој години на прашком универзитету, с тезом „Историја Бугарске". Као доцент прашког универзитета представио се врло значајном и дубоко проученом студијом „Војна цеста од Београда до Цариграда" (1877), да би само две године касније објавио научном свету и једну од својих најзначајнијих расправа: „Трговачки путеви и рудници Србије и Босне у средњем веку". Научни рад Константина Јиричека био је ванредно богат, а по својој вредности изузетно драгоцен, крунисан, на крају „Историјом Срба", документованом сасвим новим изворима, дотада непознатим. Константин Јиричек открио је за историјску науку јужнословенских земаља, а посебно за српску, непроцењиво архивско благо које се дотада, тек од понеког начето, крило у пребогатим архивима старе дубровачке државе. Константин Јиричек почео је први да га систематски и обилно користи не само пишући своју „Историју Срба" већ и многобројне чланке и расправе из средњовековне историје наших држава, државица и земаља. Тако је указао и утро пут свим каснијим нашим политичким, културним и економским историчарима.

Међу прве списе младог Константина Јиричека спада и његов врло занимљив опис путовања по западној Србији, од Београда до Крагујевца, 1874. године под натписом: „Србија, земља и народ". Тај путопис, који указује на свог писца као на човека умног, који одлично познаје прошлост народа кроз чију земљу путује, објављен је 1875. године у чешком часопису „Освета". Јиричек је тада навршио двадесет година и очекивао је да брани своју докторску тезу о историји Бугара. Располагао је већ огромним научним знањем, а и историју Срба познавао је врло добро што се види и из његовог путописа.

Од Београда, у коме је провео неколико дана, и за који је могао рећи да је привлачан, кад се у њега долази с дунавске стране „у чаробној лепоти јутарњег осветљења" — до Крагујевца — Константин Јиричек путовао је пуна три дана. Много мање него што је за то требало 1834. године Сретену Л. Поповићу, када је из Савамале као мали ђак кренуо у крагујевачку гимназију. Јиричека је опсенило шаренило Београда, мешавина истока и запада, чудесне супротности, лепоте скривених домаћих башта, па чак и грубости за њега увек схватљиве, на које је наилазио ходајући београдским улицама. Он је осећао на сваком кораку у том Београду древну, судбоносну и трагичну прошлост. Дизање, разарање, и поново дизање са предсказивањем једне велике будућности која происходи из неисцрпне снаге његовог новог господара. Када је Јиричек посетио Београд, као младић од непуних двадесет година, али већ тада учени историчар, на тлу тог древног Сингидунума, он није сентиментално осетио шта представља Београд у склопу светске историје, већ је из прошлости и из свог времена црпео његову будућу слику и стварност. Само три године касније, после свог боравка у Београду и путовања кроз западну Србију, он је објавио своју велику расправу „Војна цеста од Београда до Цариграда", ванредно значајну у светској историографији. А тада је имао тек двадесет и три године.

Јиричек, када је путовао кроз Србију, свакако да није у свом научном плану још замишљао да обради њену историју. Та мисао јавила се неколико деценија касније, после дубоких и озбиљних проучавања грађе чуване вековима у дубровачким архивима. Таквој историји српског народа, његове старе средњовековне државе, претходиле су многобројне и свестране научне студије, проучавање многобројних историјских области без чијег познавања се не може ни замислити модерни историчар.

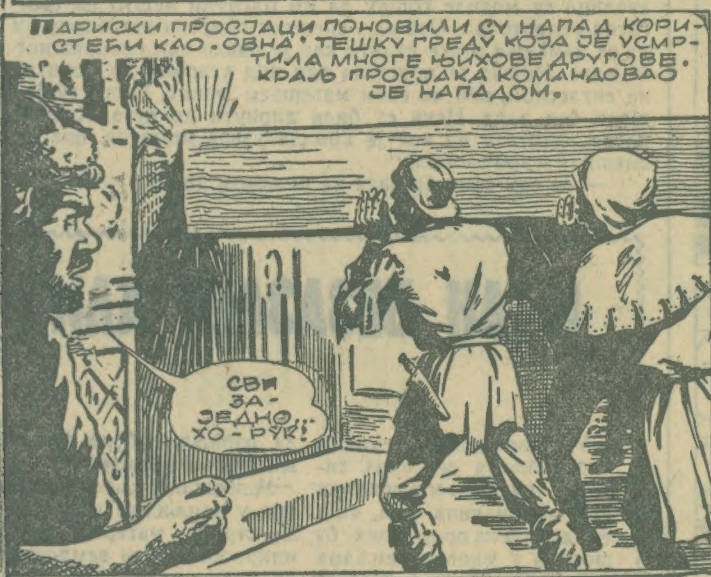
Од Београда до Крагујевца Јиричек је путовао на обичним колима. Био је млад па је могао да поднесе пут на који се иначе старији људи, кабинетска и салонска господа, нису баш тако лако одлучивали. Путописних записа из Србије тог времена (1874) има прилично, и по детаљима драгоцених. Па ипак то Јиричеково путовање и његов опис имају изузетну вредност. Он је свој путопис назвао „Србија, земља и народ".

Двадесетогодишњи младић могао је на свом путовању, иначе намењеном разоноди, да се одиста забави свиме и свачим, и да све на шта наилази прима олако и младеначки пустопашно. Међутим, у Јиричека није био тај случај: он је путовао кроз Србију као научник, и из онога што је видео и осетио — „грабио" је што више да би једном, кад се буде позабавио историјом тог народа, могао да наслика и његову душу, његова хтења, па макар само и део његове земље. Јиричек у свом путопису слика пејзаже западне Србије и више него иједан од тадашњих путописаца — он их разуме, као и народ који је из њих израстао. Поред описа Београда посебно је занимљив и Јиричеков опис Крагујевца, изузетно леп и вредан за нас. Тај опис, као и цео пут којим пролази Јиричек, обилује историјским реминисценцијама од древних времена па све до српских устанака. Млади Јиричек одлично се припремио за своје путовање кроз Србију, иако је прешао само један њен део.

Тај његов путопис местимично је и узбудљив. На таквим местима открива се млади Јиричек као човек који воли и узбуђења, и он је ту много топлији и непосреднији него што је био као професор јужнословенске историје на бечком универзитету, научнички хладан, друштвено отуђен.

Па ипак, поред свих својих радова, драгоцених и пребогатих за историју јужнословенских народа, Константин Јиричек, пред своју смрт (1918) сматрао је да је „Историјом Срба" достигао врхунац свог научног рада, и да је тај народ заволео још као младић „у недораслим годинама", што је и потврдио, макар и сасвим кратким боравком у његовој средини. — „Ја сам, каже Јиричек, у младим данима чезнуо да видим ту земљу српских сељака чији су праоци створили треће по реду царство на Балкану, и који су се, после дугих векова, први дигли да остваре своја национална права. Као младић сам осетио и заволео њихову земљу, и ако нешто вреди моја историја њихове древне прошлости, бићу им захвалан ако је с добром вољом приме..."

ПРЕМА РОМАНУ В. ИГОА — ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

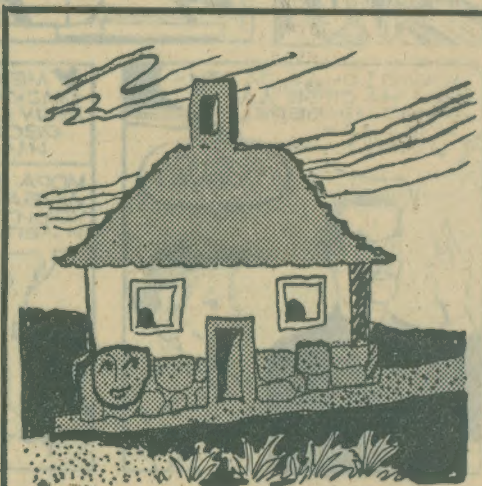

КУЋА, КАМЕН И КРЕЧ

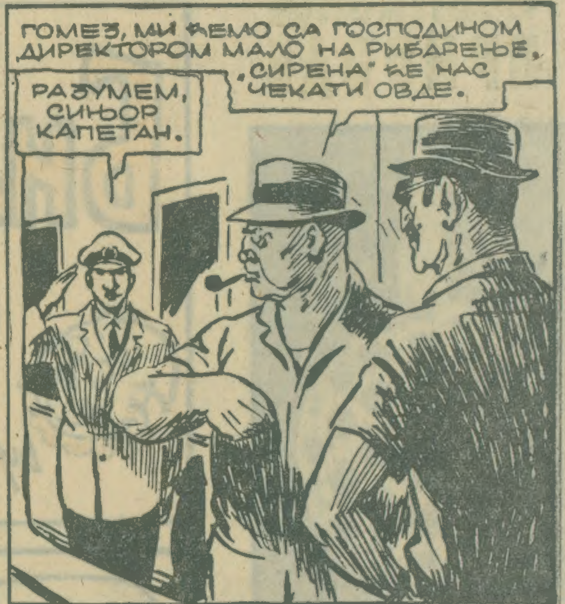
Хвалила се кућа: „Дивна ти сам, лијепа ли сам, тврда ли ти сам да ме није, што би свијет на овоме дуњалуку?" — Проговори камен: „А да ти није мене, би ли било тебе? Чује креч, па обојицу наружи говорећи: „Ками вас било и тврдо и лијепо, да није мене и да вас ја не држим мојом снагом". Заплаче се из зида песак и рече: „Јазук вам било! Будли мене сиротог и ситног затрпасте у зид, те ја држим и камен и креч, и сву грађу, како се не стидите и мене уз вас не похвалити?"

Ђ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА ?

POOČIS TYRREL VAQQKOIIAFI
OZTTM ZYGGNA SFOSVLEJIĆ
BIIAL RRR INNED ÖÖDIMNNN
SOFFIJ WÖLPPI ZOOZ EMMV
QUIÜÜE AAŠAUČ TTT MÏIAG
KVYYJIZ AIOOO KU TSSS AAR
ĆIIEIEEĆ QAANÄQ ASSOSÖY
MMM OOZIZZAVVV EŠ RRR A
OOŠÖTIIESSTOL LLKIBI UUU
STTOP FIAAPAP IDEEE WIIRL
AAA LOOCILO JEEIN VARIFÖW
BAAJNAF KRELBYÖ AMENNE
XXA

КАД СУ МИРА И ДРАГАН ПОДИГЛИ ТРОУГЛАСТИ КАМЕН ПОЈАВИЛЕ СУ СЕ ЈОШ ЈЕДНЕ СТЕПЕНИЦЕ.

КУПОН БРОЈ 6

Питања:

15. Какав је одговор добио капетан?

16. Шта означава путоказ на зиду степеништа?

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА ИЗ КУПОНА БРОЈ 6

15. ____________________

____

____

____

16. ____________________

____

НАПОМЕНА: Уколико вам недостаје простора за одговор, можете прилепити комадић хартије и на њему написати одговор.

ИЗ ЖИВОТА ВЕЛЕМАЈСТОРА АЉЕХИНА

АЛЕКСАНДАР Александрович Аљехин (1892. до 1946.) једини је првак света који је умро непобеђен. Ту титулу је имао од 1927. до 1935. године, када је изгубио меч са Евеом да би је за две године повратио и носио све до смрти 25. марта 1946. године. Умро је у Португалији — анализирајући шаховску партију. Статистичари су израчунали да је учествовао на 87 шаховских турнира и однео 62 прве награде. Иако је на Сорбони стекао докторат правних наука, он је живот посветио шаху. Са тих такмичења: турнира, симултанки, екипних сусрета, остало је много интересантних детаља који осветљавају његову снагу и карактер.

На једном турниру Аљехин је прекинуо партију у тешкој позицији. Очекивало се да ће претрпети пораз, па је његов партнер са задовољством показивао позицију на табли у часу прекида. Велемајстор Тартаковер замољен да каже ко ће победити у тој партији без много размишљања је одговорио: — Аљехин! — Како то, зачудио се његов саговорник. Па моја позиција је боља. — Тартаковер, велики мајстор шаховског хумора, дао је следеће објашњење: — Ви мене нисте питали чија је позиција боља, већ ко ће партију добити! — И заиста Аљехин је у анализи пронашао оно што други нису могли да виде и постигао победу.

Вредна помена је и анализа његове партије са Александром Федоровичем Иљин — Женевским на Северуској олимпијади 1920. године у Москви. Када је звоно огласило да је истекло регуларно време за одигравање кола, очекивао се Аљехинов потез. Позиција је била тешка и његов партнер је очекивао победу у наставку. Време је пролазило, турнирска сала се празнила, а Аљехин је тражио најбољи потез. Иљин — Женевски није могао да сачека потез па је Аљехин остао са судијом турнира и неколико организатора, међу којима је био Николај Дмитријевич Григорјев. После једночасовног размишљања потез је био записан, коверта затворена и предата судији. На наставак партије Аљехин је дошао са свеском исписаном варијантама које су проистицале из прекинуте партије. Све варијанте спасавале су га пораза и давале нерешен резултат. Његов противник је био изненађен на који је начин партија сведена у једнаку пешачку завршницу, баш као и Григорјев. Њему је као специјалисти за шаховске судије и пешачке завршнице посветио Аљехин одиграну завршницу и предао свеску с варијантама.

Знатан део живота провео је Аљехин у Паризу посећујући оне кафане у којима се играо шах. Из тога времена позната је једна анегдота. Играјући с неким слабијим играчем, Аљехин му је понудио пешака „форе". Овај му је, не знајући да пред собом има првака света, рекао: „Како се усуђујете да то чините кад не знате како ја играм шах? — Одговор је био кратак: „Ја познајем све играче којима нисам у стању да дајем пешака „форе".

Играјући симултане утакмице Аљехин је избегавао да враћа одигране потезе чак и по цену губитка партије. Тако је приликом гостовања у Сарајеву имао слабих тренутака па је грубо погрешио против једног слабијег играча. У знак пораза оборио је краља и честитао победнику. Исто тако Аљехин није волео да му противници враћају већ одиграни потез. Када би своју грешку правдали чињеницом, да су једно мислили а друго играли, он би им одговорио: „Није важно шта сте мислили, већ оно што сте на табли одиграли".

ШАХОВСКИ МОЗАИК

ВЕЧИТИ КАНДИДАТ. — Велемајстор Арон Нимцовић (1886 — 1935) био је кандидат за првака света између 1920. и 1930. године. После сјајне победе на турниру у Карловим Варима 1929. године. испред Капабланке и Шпилмана, то право је постало још јаче и шаховски свет је очекивао да ће он играти меч са Аљехином. До меча није дошло јер Нимцовић није успео да прикупи за турнирски фонд суму од 10.000 долара. Као непријатна успомена на то остале су визиткарте штампане у Данској: „Вечити кандидат за првака света".

ЗЛАТНА НАГРАДА. — Четрдесети-јубиларни турнир у Хестингсу 1964/65. године обележен је додељивањем две шаховске награде од злата. Директор једне велике британске фирме за козметичке препарате даровао је два златна пехара у облику шаховског коња. Већи пехар, у вредности од 80 фунти, оста је трајно код организатора турнира. Минијатурни пехар, исто таквог облика, уручује се победнику турнира.

Велемајстор Паул Керес надмоћно је победио на турниру. На већем пехару убележено је његово име, док је мањи примио један од највећих авантуриста XX века као награду за победу на јубиларном турниру.

РЕМИ ЈЕДНАК ПОБЕДИ. — У Лондону је 1747. године одигран меч од 10 партија између најјачег шахисте света у другој половини 18. века Француза Филидора и сиријског шахисте Филипа Стаме. Филидор је 8 партија добио, 1 изгубио и 1 ремизирао. Ипак, званичан резултат меча гласио је 8:2. Према споразуму свака реми партија регистровала се као победа за Стаму. И поред тога јачи играч је славио убедљиву победу.

КЊИЖЕВНИК — ШАХИСТА — Велики руски писац Иван Сергејевич Тургењев био је популаран и у шаховским круговима. За време боравка у Паризу од 1860. до 1863. године одиграо је много партија и учествовао на шаховским турнирима. За шаховском таблом упознао се са Морфијем, Колишем и другим познатим шахистима. Био је изабран и за вицепредседника турнирског одбора у Баден-Бадену 1870. године поводом одигравања првог Међународног турнира у Немачкој.

ОСТРВО РОБИНЗОНА КРУСОА

Ова карта узета је из енглеског издања „Робинзона Крусоа" из 1720. године. На њој су подробно представљене места главних догађаја из романа.

А ево како у ствари изгледа острво на коме је боравио Александар Селкирк, морнар чији су доживљаји послужили Дефоу као сиже за роман.

ФАНТАЗИЈА ПРИРОДЕ

У Тихом океану и топлим морима живе животиње ради оларије које спадају у најстарија жива бића на свету. Љуштуре ових животиња имају изванредно лепе облике који подсећају на раскошне јувелирске украсе.

На нашим снимцима приказани су чврсти делови две од ових животиња. Један „скелет" подсећа на вретено с вуном, а други на фантастичну кулу украшену лоптом.

Бим и Бум

by JOE MUSIAL

ОХ, МИС АЛГЕБРО! ЗАШТО КРИЈЕТЕ НАОЧАРИМА ТЕ ДИВНЕ ОЧИ?

!

ПССС-Т! ГЛЕДАЈ!

?

И ГЛЕДАМ!

ВАШИ ОЧИ, МИС АЛГЕБРО... ТО СУ ДВА ПЛАВА ДУБОКА ЈЕЗЕРА!

ХИ-ХИ!

?

МИС АЛГЕБРА СТЕКЛА МОМКА?

ПРОСТО НЕ МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ СВОЈИМ ОЧИМА!

УРА! АКО СЕ УДА НЕЋЕ НАС ВИШЕ ГЊАВИТИ!

ТРА-ЛА-ЛА!

БРЗО! ДОЂИТЕ ДА ВИДИТЕ МИС АЛГЕБРУ! ПУФ-ПУФ

ШТА ВАМ ЈЕ?

ВАШЕ НАОЧАРЕ УВЕК СУ МЕ ПЛАШИЛЕ! НИСАМ НИ САЊАО ДА СУ ВАМ ОЧИ ПУНЕ ИСКРИЧАВОГ СМЕХА!

АКО СЕ УДА ЗА ТОГ КРАТКОВИДОГ ГЛАВОЊУ, У КУЋИ ЋЕ БИТИ ЈЕДНА ДОСАДНА ЖЕНА МАЊЕ!

ОХ! КАКО РОМАНТИЧНО!

НЕ! НЕ СКРИВАЈТЕ ОЧИ ИЗА НАОЧАРА! УЧИНИТЕ МЕ СРЕЋНИМ, КАЖИТЕ ДА!!

ДА!!

С НАОЧАРИМА ИЛИ БЕЗ НАОЧАРА... ВОДИТЕ МЕ СА СОБОМ И ОСЛОБОДИТЕ ОВЕ МЕНАЖЕРИЈЕ!

10-18

Musial

СТАКЛЕНО СТРАШИЛО

Једна истраживачка група пољопривредног института у Хесену, у Немачкој, установила је да се многе птице боје блеска стаклене кугле. Овакве кугле, постављене на врховима дугачких мотки, могу се због тога употребити као страшила. Додуше, стаклене кугле не делују подједнако на све птице. Чапље, на пример, стаклена кугла растерује само два-три месеца а затим се птице привикну на њу. Чворци су се показали као много храбрији: они престају да се плаше стакленог страшила већ после неколико дана.

ЈЕДНА ГЛАВА
хиљаду занимања

Електронски мозгови непрекидно добијају нове задатке. Поред компликованих прорачуна које обављају и у којима замењују математичаре, преузели су на себе и улогу књиговођа, билансиста, вођење инвентара огромних војних и других складишта, контролу рада атомских централа, руковођење и планирање саобраћаја, рада подземних железница, великих фабрика, информационих бироа о реду и цени вожње на појединим саобраћајницама, спортских тренера. У последње време они преузимају и улогу професора, испитивача, учитеља, „живе дописне школе", детектива, па чак и лекара дијагностичара.

Извесни стручњаци за израду електронских рачунских машина, или како их обично зову „електронских мозгова", дошли су на идеју да израде машину која ће моћи да замени професора у извесним његовим дужностима.

Овај необичан „професор" испитује, саставља задатке, црта или пише одговоре, обрађује их, исправља грешке и допуњује резултате на основу програма који је снимљен на магнетофонску траку. Електронски мозак је у стању да сачува, „запамти" одговоре свих ученика и да их по потреби понови. Он исто тако може брзо и са великом тачношћу да контролише тестове студената који служе професорима као одлична контрола о раду студената а да при том не утроше много времена.

Овог „аутоматског професора" сада намеравају да преквалификују и у „живу дописну школу". Огромне могућности памћења електронског мозга, које се сваким даном повећавају, пружају изврсну могућност да се створи „жива дописна школа". Биће довољно да се окрене одређени број па да се са њом добије веза. То ће вероватно одговарати оним стидљивим ученицима, које присуство учитеља или професора збуњује, који се плаше непосредног додира са професором.

Електронски мозгови су добили још једну улогу. Улогу детектива. Полиција све више употребљава ове машине код анализе података којима располаже. Оваква машина је у стању да обави деведесет одсто свих послова неопходних за разјашњавање појединих криминалних случајева.

РИМ

ROMANO

Римска олимпијада у Пољској

У вези са Олимпијадом у Риму одржаном 1960. године, пољски лист „Вечерње новине" организовао је 21. августа исте године сопствену олимпијаду у пољској варошици Риму. Олимпијада се одржавала под лозинком „У Рим без виза и девиза". Поводом тога у најближој пошти у Рогову — пољски Рим нема сопствену пошту — 21. августа све поштанске пошиљке биле су жигосане нарочитим „олимпијским жигом".

Филм

ТЕЛЕВИЗИЈА оживљује сећање на малу глумицу која је 30-их година освојила симпатије публике широм света.

Године 1934. Ширли Темпл је била шестогодишња девојчица и налазила се на осмом месту ранг-листе глумаца у Холивуду. Већ следеће године она избија на прво место. Њен успех траје четири године и за то време она постаје љубимица деце целога света. Лутке са њеним ликом постају најомиљеније, девојчице се облаче у исте хаљине као и она а маме им увече певају песме из њених филмова. У

ПОВРАТАК ШИРЛИ ТЕМПЛ

СЛЕВА НАДЕСНО: ШИРЛИ ТЕМПЛ ДАНАС И У ФИЛМУ „ХОТЕЛ НА ПРОДАЈУ" У КОМЕ ЈЕ ИГРАЛА СА ГЛУМЦЕМ ЏОРЏОМ МАРФИЈЕМ И МАРФИ ДАНАС КАО РЕПУБЛИКАНСКИ СЕНАТОР ЗА КАЛИФОРНИЈУ.

једанаестој години њена слава изненада опада. По популарности она сада долази иза Мики Рунија, Тајрона Пауера, Спенсера Трасија и Кларка Гебла. Ширли и даље снима, али никад више не достиже ону славу.

„Лице које се сувише често појављује ризикује да брзо падне у заборав" — рекао је чувени француски писац Жан Кокто. На жалост изгледа да је то био случај и са малом холивудском глумицом Ширли Темпл. Ипак, они који памте њене филмове радо ће дочекати њен повратак на мали екран, ако ни због чега другог оно бар да се подсете детињства и младости.

ШИРЛИ ТЕМПЛ И БЕБИ ЛЕ РОЈ У ФИЛМУ „САД И ЗАУВЕК".

ТРАГОМ АБВЕРОВИХ ШПИЈУНА

Експлозив у хлебу, сапун и цигарете затровани. Абверови шпијуни пред ратним судом.

СС капетан Освалд пре доласка у Југославију 1943. године радио је у Француској у одељењу немачке војнообавештајне и контраобавештајне службе — Абвер. Гонећи француске родољубе постао је чувен по злу и стекао велико искуство у борби против покрета отпора. Зато је пуковник Коубек, који се већ налазио у Југославији и био шеф Абвера за Хрватску, дуго интервенисао док није добио Освалда. Дошавши у нашу земљу Освалд је добио задатак да руководи најосетљивијим нервима Абвера — тајном агентуром и шпијунским мрежама, чија је делатност била усмерена против Народноослободилачке војске Хрватске.

Половином 1944. године док су немачке снаге у Југославији доживљавале поразе, Коубек је с Освалдом до детаља разрадио идеју која је требало да буде спасоносна: убацити своје агенте у НОВ Хрватске, потровати борце на територији Баније, Лике и Кордуна, ослабити бригаде и дивизије на ослобођеној територији и тако обезбедити немачким снагама извлачење према западу. Када је Коубек изложио ову идеју генерал-пуковнику Едмунду фон Хорстенау, немачком опуномоћеном генералу за Хрватску, овај је рекао:

— Успех ове операције треба приказати као издају комесара и команданата, треба разбити борбено јединство војника и окренути их против руководства, довести их до расула. Ето, то ја од вас тражим, Коубек. Не бирајте средства...

Абверови обавештајци долазе

Јесења ноћ на железничкој станици у Винковцима. Малопре је овде, у пратњи усташких агената стигао пуковник Тољ, шеф усташке полиције у Винковцима. (Тољ је ухапшен од стране савезничке обавештајне службе у Западној Немачкој 1946. године, предат нашим властима и 1947. године осуђен на смрт у Винковцима). Са Тољем је био и СС капетан Јелинек, други помоћник пуковника Коубека, шефа Абвера за Хрватску. Одмах за њима и воз уђе у станицу.

Овим возом стигли су немачки обавештајци, специјализовани за тровање. Дошли су из Штокерауа, аустијског градића педесетак километара северозападно од Беча, где су похађали специјалне курсеве. Обука је немачким обавештајцима пружила познавање справљања отрова и стављање у храну, разноврсних облика диверзије и безброј начина борбе против покрета отпора широм поробљене Европе.

Исте ноћи је и генерал фон Хорстенау саопштио своју одлуку пуковнику Коубеку и генералу Лупу, команданту немачких сувоземних снага у Хрватској.

— Луп, планирајте напад на комунисте за 18 децембар! А ви, Коубек, обезбедите реализацију варијанте „А".

Међутим, и генерал Хорстенау и пуковник Коубек су заборавили да је и обавештајна служба НОВ за Хрватску вршила процену новонастале ситуације. Шеф безбедности дивизије, потпуковник Руди, овако је изложио задатак својим обавештајцима:

— Абвер и усташка обавештајна служба (Унс) припремају масовно тровање бораца и старешина на овом подручју. Против нас су две непријатељске обавештајне службе. Наш је задатак да све предузмемо да до тровања не дође. Треба имати у виду да водимо борбу са специјално обученим обавештајцима, који ће се наћи у нашим јединицама и поред све будности...

Писмо за комесара бригаде

Почетком децембра 1944. године, примећена је појачана активност Абвера. Радио-станице обавештајних центара НОВ из Петриње, Сиска, Загреба и других места у којима је било немачких гарнизона, упозоравале су о кретању непријатељских обавештајаца према ослобођеној територији. Околности под којима их је непријатељ овамо убацивао биле су још непознате.

Капетан Марјан, шеф безбедности бригаде Б-3, вративши се из једне акције сазнао је од комесара бригаде да је један борац отрован. Када се обратио бригадном лекару, овај му је испричао:

— Погледај ову цигарету. Можда је повукао само неколико димова. Прво је добио гушење, затим је наступила обамрлост и — смрт.

— Да ли је постојала могућност да га некако извучеш?

— Не, не верујем — рече лекар. У питању је јака концентрација отрова.

Капетан Марјан је почео да размишља о новодошлим борцима за последњих месец дана а затим упитао комесара бригаде:

— Раније си ми причао о неким писмима, која си добијао са терена за поједине борце.

— Нека сам и сачувао. Ево их — и пружи му их.

Између осталих, Марјан прочита и једно овакво писмо:

„Драги Којо, шаљем ти борца Ранка, који се до сада налазио при команди места Врнограч... Хоће у јединицу. Из добре је породице. Његови су дали све за нашу борбу. Члан је Скоја... Много те поздравља Кнежевић."

— Стани — рече Марјан комесару — пре три месеца ухватили смо три сарадника немачке обавештајне службе са пропусницама које је потписивао неки „Кнежевић". Ово писмо морам још данас проверити.

— Ранко је у Трећем батаљону, тамо сам га распоредио — додаде комесар бригаде.

Акција по плану „Слобода"

Касно увече — капетан Марјан је добио обавештење да у Врнограчу није постојао никакав Кнежевић, ни у органима власти ни у Команди места. Био је то јасан сигнал да је Ранко на сумњив начин доспео у бригаду.

Капетан Марјан је одмах ухапсио Ранка и исте ноћи отворио истрагу. Круг око сумњивих полако се затварао.

Ранко је стајао пред капетаном. На столу су стајали тровачки реквизити: сапун, цигарете, конзерве, стрихнин.. Ранко је скидао са себе одећу ради претреса. Када је свукао кошуљу, Марјан је узвикнуо показујући на кукасти крст који се указао на његовим грудима.

— Стани! Шта је ово?

Настао је тренутак мучног ћутања.

Био је то Леополд Кубс фолксдојчер из Воћина. На косматим грудима носио је кукасти крст, тетовиран још 1937. године. Признао је да му је писмо за комесара бригаде дао поручник Опор, шеф тајне војне полиције 373. дивизије.

Хапшење шпијуна мреже Баликор

Исте ноћи, 16. децембра, Марјан је изненадио и другог обавештајца — Учитеља.

— Од овог тренутка си ухапшен и ако ма шта покушаш добићеш метак у чело. Шефови шпијунске школе у Петрињи, Полингер и Херман, твоји бивши наставници, налазе се у нашим рукама...

Марјан се овде послужио триком. Учитељ је заиста два пута био у Петрињи по месец дана и само се претпостављало да је могао бити у Абверовој шпијунској школи.

Учитељ је, међутим, био запрепашћен. То су заиста биле чињенице које није могао да побије. Убрзо је био сломљен и касније је све испричао. Признао је и то да ноћас очекује посету. Требало је да дођу Абверови агенти који ће пре почетка акције још једанпут проверити тајне канале.

Капетан Марјан је са двојицом извиђача остао у Учитељевој кући да сачека немачке обавештајце док је десетак добро наоружаних бораца из снежних наноса мотрио на кућу.

Око поноћи, два човека и једна жена, лагано се увукоше у кућу кроз споредан улаз. Понашали су се веома опрезно. Чим су сели за сто, врата једне собе се с треском отворише. Марјан и његови борци појавише се с уперених аутоматима. И спољна врата лупише. Абверов иследник капетан Јунг покуша да дохвати свој аутомат са стола, али без успеха.

Седамнаестог децембра сви тровачи у јединицама били су похапшени. То је био последњи дан пред њихову акцију. Нијердан није извршио задатак. То је био крај немачке шпијунске мреже „Баликор", којој је пуковник Коубек дао званично име од скраћених назива Банија — Лика — Кордун. Ускоро су се сви нашли пред ратним војним судом.

ДОЗВОЛА ЗА ЛАЈАЊЕ

Окружни суд у Марсељу донео је решење према коме је псима дозвољено да лају ноћу 15 минута, а дању не дуже од пола часа. Остало време пси морају да имају на њушци корпе. За прекршај ове наредбе сопственика пса чека велика новчана казна.

БИЦИКЛ ИЗ 1801. ГОДИНЕ

Тешко је поверовати да је пре 164 године на оваком бициклу био преваљен пут који би био тежак чак и за данашњег аутомобилисту: Њижњи Тагил (Средњи Урал) — Петроград — Москва — Њижњи Тагил. То је, међутим, историјска чињеница. Године 1801. њижњетагилски ковач Јефим Михејевич Артамонов предузео је и успешно обавио овакво путовање.

Артамоновљев бицикл чува се у Политехничком музеју у Москви. Чак је и појахати оваквог „коња" тешко, а камоли превалити на њему сеоским друмовима хиљаде километара...

Нове дизалице...

Недавно су у Пољској довршени нови типови дизалица. Један од ових модела, конструисан у Вроцлаву нарочито је интересантан: 30 минута од постављања дизалице на шине, она почиње сама да се пење увис уз помоћ хидрауличног мотора. Улога човека састоји се само у томе да притисне на дугме које покреће аутоматску ручицу и да стеже два шрафа на првом спрату дизалице. Ова дизалица може да подигне 25 тона на висину од 34 метра.

У Катовицама је у исто време конструисана дизалица за транспортовање великих терета: она диже 20 тона на висину од 75 метара и 40 тона на висину од 40 метара.

КРОЗ ПОВЕСТ ОКЕАНА

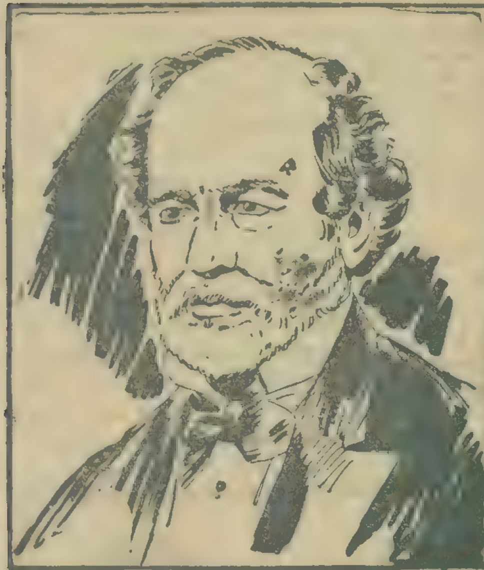
13.

До 15. века морепловци су се ограничавали само на пловидбу по Медитерану, и само понекад се одлучивали на смеле пловидбе дуж обала Атлантског и Индијског океана. Изузеци вредни помена били би морепловци који су се храбро упустили у пловидбу Тихим океаном и населили острва на том океану, као и викинзи са севера Европе. Ондашње знање о мору било је оскудно.

14.

Једна од корисних истина откривена је много касније. Бенџамин Франклин запазио је да је пловидба од Америке до Европе много бржа и краће траје, него повратак. Капетанима бродова је ово било познато из праксе, али они нису знали који је разлог томе. Прикупљајући податке од капетана са те линије, Франклин је направио мапу кретања Голфске струје.

15.

Један млади амерички морнарички официр Метју Мори, заинтересовао се за океанске струје. Кад га је рана учинила неспособним за даљу активну службу на мору добио је место на копну. Из специјалних бродских дневника капетана који су пловили океанима, Мори је почео да саставља прву детаљну мапу, 1850. године, која је показивала правце струја и сталних ветрова. Та мапа била је од велике користи свим морепловцима.

16.

Прва права океанографска експедиција била је организована 7. децембра 1872. године када је британски брод „Челенџер" био опремљен за пут. Крстарење брода је трајало три и по године и на том дугом путу било је прикупљено довољно података за 50 томова од којих су неки још актуелни. На оно што је утврдио Мори и касније „Челенџер" мало је додавано све до краја другог светског рата.

(Наставиће се)

ЗЕЛЕНИ МАСЛАЦ И ПЛАВИ БЕТОВЕН

На температури од петнаест степени у соби чији су зидови наранџасти нећете се осећати лоше. Али, ако су зидови плави, у соби нећете дуго издржати: одмах ћете осетити зиму.

У једном чланку у Британској енциклопедији на основу експеримената доказује се да је зелени бутер, који се сем по боји ничим другим не разликује од обичног, неукусан кад се једе.

Хладни и топли тегови чине се тежи од оних чија се температура готово не осећа. А терет који се диже уз музику или један продужен звук лакши је од оног који се диже у тишини.

Ако се рука надражи слабом електричном струјом човек почиње боље да чује, тачније речено он боље но обично чује тихе звуке. При јаркој светлости у усној шупљини „раде" више телашаца за укус и јело изгледа укусније. И, ако желите да из једног обеда „извучете" што више задовољства, осветлите као што треба своју трпезу. Због тога и дегустатори, чији је укус изузетно развијен, пробају храну за творених очију да би одстранили спољашње утицаје.

О томе да мирис делује на осећање укуса не треба ни говорити. Многи стручњаци чак тврде да укус јела за педесет процената зависи од његовог мириса.

Али, ево још необичнијих појава. Познато је да је ултразвук добио овај свој назив зато што га ми не чујемо. Не чујемо га — ушима. Али, зар се може слушати нечим другим? Могућно је, бар у преносном смислу. Један научник тврди да се ултразвук чује очима. Наиме, сваки орган чула има свој праг примања. То је, да будемо јаснији, граница на којој чујемо најтиши звук, видимо најслабију светлост, осетимо најтананији мирис...

И сад, кад човек стоји крај извора ултразвука снижава се праг његовог вида, то јест он почиње боље да види.

Ултраљубичасти зраци, невидљиви за наше око, смањују нашу способност да разликујемо боје. Занимљиво је да при томе зрак ултраљубичасте светлости не мора да нам буде управљен у очи; довољно је да пада на било које место на нашој кожи.

Осветљавање очију обојеном светлошћу мења... напрегнутост скелетне мускулатуре и уопште утиче на стање и рад мишића. Постоји у гимнастици једна позната поза: чучањ, пете састављене, руке испружене паралелно с подом и једна с другом. Ако ту вежбу радите зими рано ујутру а на вашој је лампи зелен штит, руке ће бити мало ближе једна другој но што вежба захтева. Међутим, ако је штит на лампи црвен, онда ће руке бити мало више размакнуте. Утврђено је такође да се при црвеној светлости сви ми обично мало нагињемо напред, а при зеленој или плавој исто тако мало забацујемо уназад. А кад нам светлост (било које боје) пада на лице с бока, ми се, и не знајући то, сасвим мало наклањамо на ту страну.

Предмети плаве и зелене боје (хладних боја) при подједнакој температури чине нам се топлији но црвени и наранџасти. Ту, очигледно, дејствује закон контраста: ми подсвесно очекујемо да ће црвени предмети бити топлији и — преваримо се.

Треба ипак рећи: не чудите се ако коју од ових појава не примећујете код себе. Људи се у физичком и психичком погледу толико разликују између себе да су изузеци не само могућни већ се веома често срећу.

Савремена медицина забележила је случај једне жене која је осећала укус — звука. За њу су поједини звуци били слатки, горки, кисели, чак и слани. И не само то. Када би се у њеном присуству на клавиру одсвирала нота „сол" она је дословно осећала укус меке, узреле банане. Име „Ема" изазвало је у њеним устима исти осећај као корица колача од киселог теста, а име „Алфред" имало је укус хлеба надробљеног у млеко. Слог „деп", који нема никаквог смисла и значења, добијао је код ње укус меса, слог „пор" — цигерице, а слог „тоф" нечег неодређено слатког. Сваки концерт био је за ову жену нешто слично обилној вечери само без утољења глади. Уосталом, и сваки разговор био је за њу као ручак или вечера.

Овакав утицај слуха на чуло укуса среће се веома ретко и очигледно је последица одређеног растројства нервног система. Много чешће су појаве узајамне повезаности чула вида и слуха. За једног човека име Петар је зелено, Никола — црвено, Душан — мрко. Код другога Бетовенова музика изазива осећај плаве боје, Менделсонова — нежноружичасте, Шуман му изгледа зелен, а Чајковски плавичаст. Трећи, пак, доживљава бас као тамноплаву боју, тенор као црвену, алт као отвореномрку. Четвртоме сугласници у речима изгледају тамносиви, а самогласници шарени или бели. Као резултат тога таквој особи немачки језик, у коме преовлађују сугласници, изгледа сив, енглески — готово црн, француски светлосив, а шпански и италијански имају жутоцрвене тонове.

Овакве и сличне појаве, изражене јаче или слабије, нису ретке. Према мишљењу неких стручњака од овога недостатка — јер то је недостатак — пати малтене свака дванаеста особа. И то независно од пола и узраста.

Многи стручњаци, међутим, не сматрају ову појаву као недостатак. Јер „обојени слух" — како се ова појава назива — не смета човеку да нормално живи и ради. Познати руски композитор Скрјабин захваљивао је судбини за овај дар. Наиме, баш „обојени слух" навео је композитора на идеју о музици код које би звуци били праћени нијансама разних боја. Скрјабинову идеју прихватили су многи композитори и научници; она и данас има многе присталице који раде на њеном усавршавању.

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Рej Бредбери

(4) **РЕЈ БРЕДБЕРИ, НАПРЕДНИ АМЕРИЧКИ ПИСАЦ, АУТОР ЈЕ МНОГИХ ФАНТАСТИЧНИХ АЛИ И РЕАЛИСТИЧКИХ ПРИПОВЕДАКА И РОМАНА. ОН СПАДА У ОНЕ АМЕРИЧКЕ ПИСЦЕ КОЈИ У СВОЈИМ ДЕЛИМА СТОЈЕ НА СТРАНИ ЧОВЕЧНОСТИ И МИРА. МИ ЋЕМО У НАШЕМ ЛИСТУ ДОНЕТИ НЕКОЛИКО ПРИЧА ИЗ ЊЕГОВЕ, МОЖДА НАЈБОЉЕ, КЊИГЕ „МАРСОВСКЕ ХРОНИКЕ“.**

ЉУДИ СА ЗЕМЉЕ

— Свакако. Он је у вашој картотеци, под словом „К“.

Мистер Ооо је пажљиво разгледао картотеку. Најзад је разочарано пуцнуо језиком и прекорно рекао:

— Зашто сте то учинили? Нема ту никаквог космичког брода.

— Па разуме се да нема, будало! Нашалио сам се. А сад ми кажите: збијају ли лудаци шале?

— Понекад се срећу прилично гротескна испољавања хумора. Добро, поведите ме до своје ракете. Не одбијам да је видим.

• • •

Било је врело подне када су стигли до ракете.

— Та... — ако. — Психијатар је пришао броду и куцнуо по њему. Одјек је био мек, дубок. — Може ли се ући унутра? — запитао је лукаво,

— Уђите.

Мистер Ооо је ушао у брод. И дуго га није било.

— Свачег је било у мом грешном животу, али овако нешто... — Капетан је жвакао цигару, чекајући. — Ништа на свету не желим толико као да одлетим натраг кући и да им кажем да семану Марса.

— Мени се чини, капетане, да је овде сваки други човек лудак. Није ни чудо што су толико неповерљиви.

Пола часа је психијатар цуњао, опипавао, куцкао, слушао, њушкао, пробао „укус“, најзад је изишао из брода.

— Сада сте се уверили!! — викнуо је капетан као да се обраћа глувом.

Психијатар је затворио очи и почешао нос.

— То је најневероватнији пример чулних халуцинација и хипнотичке сугестије с каквим сам се икад срео. Ја сам осмотрио вашу такозвану „ракету“. — Он је куцнуо прстом по ракети. — Ја је чујем: слушна илузија. — Омирисао је носом по ваздуху. — Ја јој чак осећам мирис. Мирисне халуцинације ивазване телепатијом. — Додирнуо је уснама омотач ракете. — Ја јој осећам укус: још једна чулна илузија.

Стегао је капетану руку.

— Дозволите да вам честитам. Ви сте психопатски геније. То је, то је просто врхунац савршенства! Ваша способност да телепатским путем преносите своје болесне фантазије у свест других особа, и то тако да се оштрина халунација ништа не умањи, заиста је задивљујућа. Остали наши пацијенти обично се концентришу на видне халуцинације, у најбољем случају то су комбинације видних и слушних халуцинација. Ви, међутим, увлачите у игру сва чула. Ваше лудило је више него савршено.

— Моје лудило... — капетан је побледео.

— Да, да, савршено лудило. Метал, гума, апарати, храна, одело, гориво, завртњи, закивке, кашике — десетак хиљада разноврсних предмета, а ја ни издалека нисам успео све да проверим. Ја у животу нисам видео тако свестрано халуцинирање. Чак и сенке испод постеља, испод свега. Таква концентрација воље. И све, све колико сам успео да проверим, може се опипати, омирисати, ослушати, пробати. Дозволите да вас загрлим.

Најзад се одвојио од њих.

— Написаћу, то ће бити мој најбољи научни рад! Извештај ћу прочитати идућег месеца у Марсовској академији наука! Ви сте чак изменили и боју очију; уместо да су жуте, очи су вам плаве, а кожа вам није опаљена већ ружичаста. А одело, па руке са по пет прстију уместо шест! Биолошка промена као резултат оболеле психе! А ваша три сапутника.

Извадио је мали револвер.

— Ви сте, наравно, неизлечиви. Несрећни, изузетни, човече! Смрт ће вам донети срећу. Ваше последње речи?

— Станите! Не пуцајте!

— Јадниче! Избављам вас од патњи и мука које су вас натерале да замислите ову ракету и ту тројицу људи. Унапред уживам у призору: како с вашом смрћу у истом тренутку нестају и ваши сапутници и ракета. Ах, какав ћу чланчић да напишем на основу својих садашњих запажања: „Распадање неуротичних представа.“

— Ја сам са Земље! Зовем се Џонатан Вилијамс, а ови...

— Знам, знам — рече мистер Ооо повлачећи ороз.

Капетан је пао погођен метком у срце. Његови другови крикнуше.

Мистер Ооо је избуљио очи.

— Ви и даље постојите? То је јединствен пример! Халуцинације које настављају да трају у времену и простору! — Управио је на њих револвер. — Ништа, примораћу вас да ишчезнете.

— Не! — повикали су у хору.

— Слушна халуцинација чак и после пацијентове смрти — говорио је мистер Ооо убијајући сву тројицу, једног за другим.

Лежали су непомично на песку.

Он их је додирнуо ногом. А затим је куцнуо по омотачу ракете.

— Није ишчезла. Ни они нису ишчезли! — Пуцао је без престанка у беживотна тела. Затим је устукнуо. С лица му је спала намештена маска.

Лице психијатра полако се мењало. Доња вилица му се опустила. Револвер испао из малаксале руке. Поглед му је постао празан, одсутан. Подигао је руке изнад главе и окренуо се, као слеп. Опипавао је мртва тела.

— Халуцинације — грозничаво је мрмљао. — Укус. Видне халуцинације. Мирис. Звук. Додир.

Махао је рукама. Изгледало је да ће му очи искочити из дупљи. На уснама се појавила пена.

— Нестаните! — завапио је обраћајући се убијенима. — Нестаните — крикнуо је ракети.

Мистер Ооо је погледао своје руке које су се тресле.

— Заразио сам се — шапутао је у очајању. — Прешло је на мене. Телепатија. Хипноза. Сад сам и ја луд. Халуцинација свих чула. — Застао је за тренутак а затим је прстима који га нису слушали стао да тражи револвер. — Постоји само једно средство. Само један начин да их присилим да нестану, да ишчезну.

Одјекнуо је пуцањ. Мистер Ооо се срушио.

Четири тела лежала су обасјана сунцем. Крај њих је лежао мистер Ооо.

Ракета је стајала на сунцем окупаном брежуљку. И није ишчезла.

Када су у смирај дана неки Марсовци нашли ракету, дуго су разбијали главу нагађајући шта би то могло бити. Нико није одгонетнуо. Ракету су продали старинару који ју је одвукао, исекао и продао као отпатке.

Те ноћи, до самог јутра, падала је киша. Сутрадан је било топло и сунчано.

(К Р А Ј)

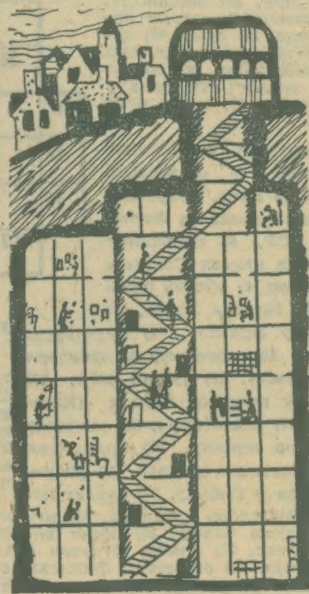
ТВРЂАВА КОЈА ЧУВА ТАЈНЕ

Стара тврђава ВАНДАЈК данас је британско утврђење где се чувају милиони пословних тајни неоцењиве вредности и разна документа и технички планови.

Налази се на тридесет и по метара испод земље. Изнад слојева чврстих стена и иловаче лежи мало село Ностон које није ни убележено на мапи, али је познато у целом свету због трезора испод њега.

Јама са 152 стрме степенице остала је иста онаква каква је била у време кад је ово место коришћено као каменолом. Све друго, међутим, темељно је испитано и реконструисано. Највеће британске безбедоносне фирме и произвођачи брава и сефова узели су учешћа у конструкцији ове тврђаве. Резултат — немогуће је продрети кроз мноштво челичних врата, комбинованих брава, скривених алармних уређаја, невидљивих инфрацрвених зракова и друге електронске опреме. Једини детаљнији план овог утврђења налази се дубоко у трезору и заштићен је као врхунска тајна. Место је осигурано од обијача, ватре па чак и од атомске бомбе.

Ипак то је само један од разлога зашто међународни концерни, пословни људи и индустријалци из свих крајева света помисле на Ностон и његов трезор кад желе да обезбеде најбољу заштиту за своје драгоцене документе.

Други је разлог тај што је подземни трезор опремљен најсавршенијим уређајима XX века.

Документа се смештају у мале металне ормаре који имају огроман капцитет јер се у њих смештају углавном микрофилмови. Дуги низ ормарића налази се у огромном металном сандуку у коме се одржавају стално иста температура и веома низак проценат влаге, који се редовно контролишу.

Сваки од ових челичних ормарића може да прими 50.000 цртежа на 2.195 метара микрофилмова.

Како је један од највећих проблема безбедности транспортовање - већина докумената никад не напушта некадашњи каменолом. Фирме шаљу своје представнике са другог краја света да би погледали неке важне податке у самом трезору, у коме су инсталиране и машине за читање микрофилмова.

КОЛИКО ВАМ ЈЕ ГОДИНА?

И ако ми не кажете колико имате година, ипак ћу погодити ако урадите ово:

— У себи удвостручите број својих година, том збиру додајте пет па све то помножите са пет. Кад то завршите реците гласно резултат, а ја ћу на основу тога погодити колико вам је година.

*

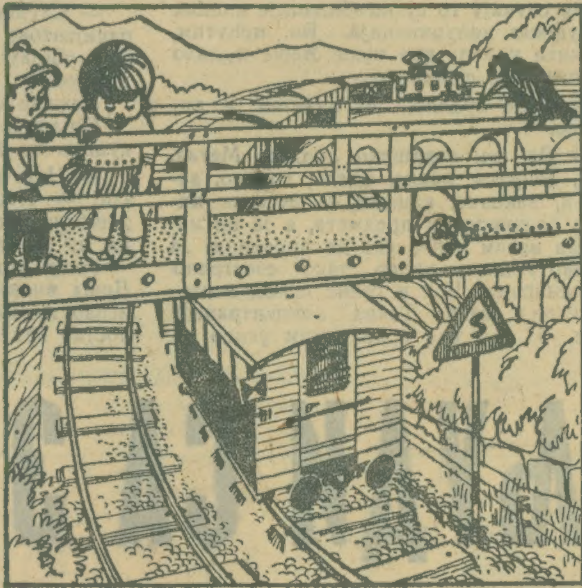
Решење загонетке. Ако неко, на пример, има 34 године рачуна се овако: 34 x 2 = 68 + 5 = 73 × 5 = 365. То је број који се изговара гласно. После тога брише се и последња бројка и остаје 36, од тога се одузме два и остатак износи 34.

ДА ЛИ ДОБРО ПАМТИТЕ?

Играчи поседају око стола, а један прилази столу са послужавником на коме се налазе разне ситнице од 20—25 комада као прстен, оловка, гумица, ножић, игла, сат и друго. Сваки играч има пред собом комад хартије и оловку. Ствари се могу посматрати највише два минута а онда треба написати на хартију шта је све било на послужавнику. Победник је онај ко наброји највише предмета.

Ова игра ће вас забавити а уједно представља и вежбу памћења.

ОТВОРИ ОЧИ

ТРИ ГРЕШКЕ

Док је радио овај цртеж илустратор је, из расејаности вероватно, начинио три грешке које није тешко наћи. Треба само да пажљиво разгледате све детаље на нашој слици. Нисте их открили? Онда ћемо вам помоћи...

Одговор:

1. Поред железничке пруге не стављају се саобраћајни знаци. 2) Воз иде само по једној шини. 3) Воз вуче електрична локомотива што се види по тролама а електричних жица нигде нема.

ЈУНАЦИ ИЗ РОМАНА

Пред вама су хероји из познатих дечјих и омладинских романа, али не наших већ преведених. У којим сте се књигама сретали с њима? Ко су аутори тих дела? Неће вам бити тешко да у квадратиће укрштених речи упишете њихова презимена јер вам је од сваког дато по једно слово.

Одговори:

Ф. Купер — Трагач из истоименог романа.

Џ. Свифт — Гуливер из књиге „Гуливерова путовања“

Д. Дефо — Робинзон Крусо из истоименог романа.

А. Дима — отац — Д' Артањан из романа „Три мускетара“.

Ж. Верн — Семјуел Фергусон и његови пријатељи из романа „Пет недеља у балону“.

М. Твен — Краљевић и просјак из истоименог романа

А. Доде — Тартарен из романа „Тартарен Тарасконац“

М. Рид — Јахач без главе из истоименог романа.

ЗДРАВСТВО У СВЕТУ

Према статистикама Светске организације за здравље данас у свету има око 3 милијарде људи, а за њихово здравље брине само 1,500.000 лекара. У неким европским земљама на 500 пацијената долази један лекар, а у Јужној Америци, Азији, Африци на 50.000 људи један лекар.

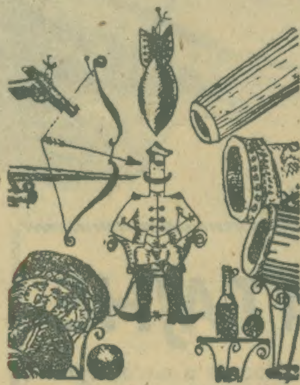
НЕУМОРНО СРЦЕ

Већ одавно научнике интересује чињеница да срце неуморно ради, а никад се не замори, док се други мишићи — доста брзо уморе. Електронски микроскоп омогућио је да се открије и ова тајна. Посматрањем ћелије срчаног мишића утврђено је да она садржи 300 — 400 пута више саркозома него ћелије осталих мишића.

Замукло оружје

У Товину, родном граду Николе Коперника, постоји необично богат приватан артиљеријски арсенал. Сопственик арсенала Јузеф Заутовшили скупио је огромну збирку топова, минобацача, лаких топова.

Може се без преувеличавања рећи да је сваки рат вођен последњих векова представљен бар једним експонатом. Ту има топова из француско-пруског, стогодишњег, кримског, тридесетогодишњег рата.

Читав овај „артиљеријски музеј“ дело је руку једног човека.

Јузеф Заутовшили, иначе мајор пољске војске у пензији, није само артиљерац већ и изванредно талентован резбар. Сваки његов топ, чак и кад је од дрвета, верна је копија правог.

Какво је ваше мишљење, докторе?

Један електронски робот постао је недавно „колега“ московских лекара — кардиолога. Према изјави професора Александра Вишњевског, шефа хируршког института Совјетске академије наука, овај електронски мозак располаже се 10.000 различитих симптома срчаних обољења. Он „ради“ у сарадњи са лекарима који му „дају“ све елементе које су пронашли код неког од својих пацијената — срчаних болесника. На питање: „Какво је ваше мишљење, докторе?“ машина емитује одговор који означава о којој болести се ради.

НАПРАВИ САМ

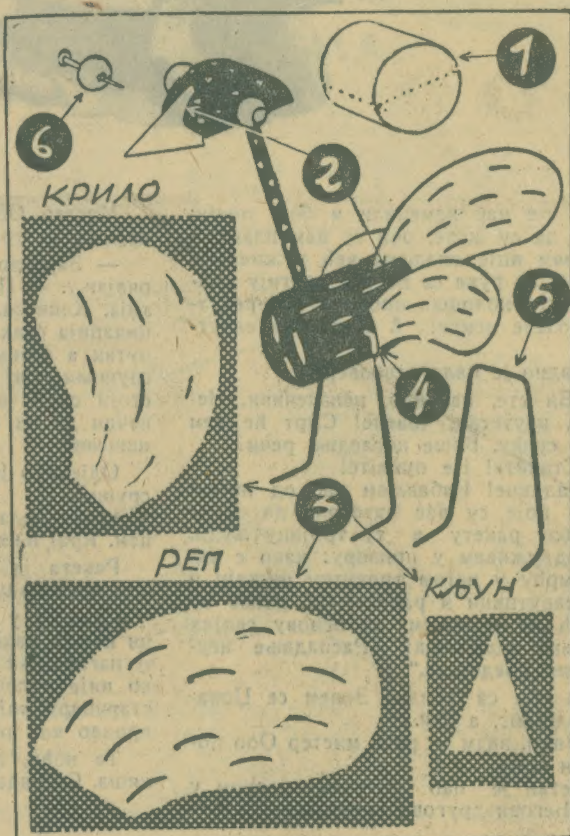
НОЈ ОД ПЛУТЕ

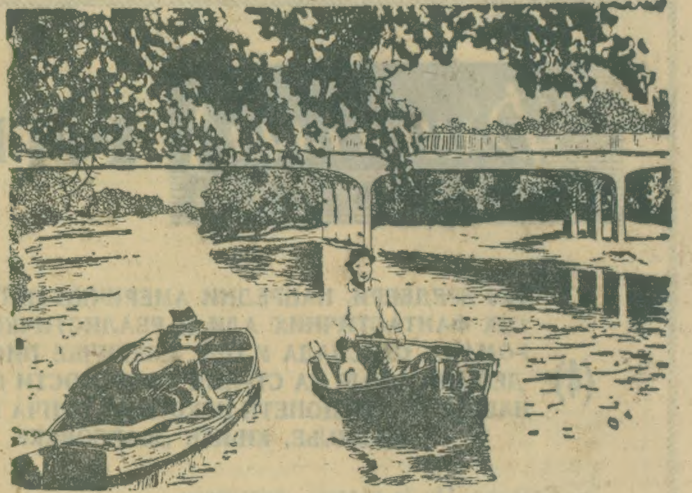
Ако желите да начините ову птицу тркачицу треба да имате: два запушача цилиндричног облика, једно зрно шибице, једну укосницу, две ружичасте перле, два мала ексера и папир за цртање.

Начин прављења. Почните од главе: пресеците један запушач на два дела. Узмите једну половину и пресеците је по тачкастој линији као што видите на цртежу бр. 1. Спојте главу с телом зрном шибице које сте зашиљили на оба краја. Засеците запушаче да бисте у њих увукли кљун и реп (цртеж бр. 2)

Од папира за цртање изрежите дупла крила, реп и кљун према означеним цртежима (бр. 3). Кроз велики запушач провуците укосницу (цртеж бр. 4) а онда искривите оба њена краја у облику ногу (цртеж бр. 5). Крила залепите са обе стране тела. Перлице нанизане на ексер ставите уместо очију.

Предлог за бојење: кљун жуте боје, реп и крила беле с плавичастим цртама, тело, и врат обојите црно.

„ЧЕНЂАНСКИ РИБАРИ“, рад Каје Видић, ученице VIII разреда, Чента

„ГЛАВА“, рад Невенке Филиповић, Крушевац, Косовска бр. 78.

Дечји цртежи са конкурса

Бачки цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

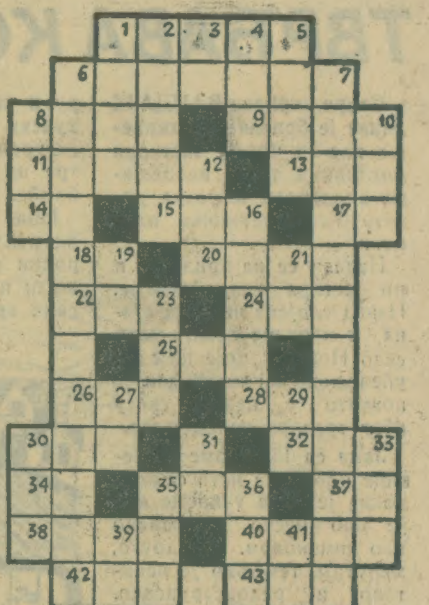

„ПРОДАВАЧИЦА ЦВЕЋА“, рад Виљане Таков, ученице V разреда, Бијељина, Улица Војвођанских бригада 25.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) француски књижевник („Ред“), 6) залив у северном делу Јадранског мора, 8) склониште у земљи за смештај зимнице, 9) град у Немачкој, 11) француски књижевник („Осуђеник“), 13) предводник, 14) предлог, 15) дисање, 17) афирмација, 18) домаћа животиња, 20) део тела, 22) јединица за рад у физици, 24) животиња из реда бубоједа, 25) љут корен, 26) дивља животиња, 28) бескрајно дуг временски период, 30) оквир, 32) проналазач телефона, 34) америчко мушко име, 35) земљиште, 37) иницијали нашег нобеловца, 38) сума, 40) популарни француски књижевник („Пут у средиште земље“), 42) река у Аустрији, 43) орган чула вида.

Усправно: 1) менично јемство, 2) фудбалски клуб из Беча, 3) аутомобилска ознака за Летонску ССР, 4) припадник огранка старих Словена, 5) живац, 6) збирка песама Ф. Гарсија Лорке, 7) град у Бразилу, 8) билијарски штап, 10) црвеномрка превлака на гвожђу, 12) јужно воће, 16) велики немачки песник (Хајнрих), 19) злато (фр.), 21) јапанска мера за тежину, 23) припадник једне суседне државе, 27) разум, 29) река у Сибиру, 30) захват ножем, 31) слово латинице, 33) индустријска биљка, 35) чокот винове лозе, 36) узвик, 39) река у Аустрији, 41) совјетски филмски редитељ (Николај).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) лектор, 6) рата, 7) ток, 9) иза, 10) небо, 11) са, 12) Пелин, 13) алт, 15) Рона, 16) нарав, 18) зц, 19) зар, 20) во, 21) савет, 23) нп, 25) ера, 26) уско, 28) ле, 29) Оноре, 30) ево, 32) акут, 33) ниво, 35) Аса, 36. Ђипико.

Усправно. 1) Лаза Лазаревић, 2) ета, 3) ка, 4) „Отело“, 5) „Робинзон Крусо“, 6) Рисан, 8) конац, 10) нерв, 14) трава, 17) Аре, 21) селен, 22) туна, 24) поета, 27) сокак, 31) ови, 34) оп.

ПОСЛЕ ШЕСТ ДЕЦЕНИЈА ЗАТВОРА

РИЧАРД Хонек је свакако једини човек на свету који уопште није „живео“ у овом столећу мада има преко 80 година.

Двадесетог децембра 1964. године Ричард Хонек се пробудио рано као и обично у затвору. То је био његов 23.418-ти дан у затвору! Али у исто време то је био и последњи. Он је провео 64 године у затвору — готово цео свој живот. Тог дана он је напуштао затвор.

Запитан од новинара да ли је могао да спава те последње ноћи, он је одговорио да је спавао добро, као и обично. Његов први комшија из суседне ћелије рекао је о њему: „Какав је Хонек као човек најбоље ће показати овај пример. Пре недељу дана добио је један пакет ораха. Да не би узнемиравао своје „колеге“ из суседних ћелија, он је изашао у двориште и по највећој хладноћи туцао орахе. Када је истуцао све орахе, он се вратио у ћелију и поделио их осталим затвореницима“.

Ричард Хонек је малог раста и мада тежи само 60 килограма, доста је жилав. Стар је 85 година и изгледа добро тако да нико не би могао поверовати да је тај човек провео толике године иза решетака одвојен од осталог света.

Када говори Хонек оставља утисак образованог човека. Никад се није служио затворским жаргоном. Не псује нити је икад псовао. Он нити говори нити изгледа као убица. Све те године он је ту, јер је био осуђен због убиства.

Своје последње јутро у затвору Хонек је провео као и остали затвореници. Устајање, намештање кревета, доручак, прање порције а онда рад. Само, тог јутра место да оде на рад Хонек је одведен у магацин да преда ствари и обуче цивилно одело — први пут после 64 године! Тада је добио и новац који је тада видео први пут после 64 године. Добио је 50 долара за трошак, 11 долара за карту и 130 долара које су му неки људи послали када је објављено да ће изаћи на слободу.

Свет у који је ступио Хонек тог дана био је сасвим различит од оног који је он напустио 1899. године. У то време Енглези су трпели губитке у бурском рату а трајао је и шпанско-амерички рат.

Хонек је одрастао у малој вароши Херман на обали реке Мисури око 100 километара од Сент Луиса. Родитељи су му били Немци. Био је десето дете својих родитеља и рано је напустио кућу да би се сам издржавао.

Другог септембра 1899. године Ричард Хонек и његов пријатељ Херман Хандхаузен отишли су у Чикаго да посете једног пријатеља.

Како је дошло да убиства?

Путујући у Чикаго његов пријатељ се посвађао са неким човеком и Хонек желећи да помогне пријатељу ударио је тако јако непознатог да је овај умро. После два месеца проглашен је кривим и осуђен: на доживотну робију уз тешки рад.

По закону државе Илиноис затвореници осуђени на доживотну робију могу се пустити условно, али тек после 50 година проведених у затвору. Али у време када је напунио 50 година у затвору он је већ имао 70 година живота и није никог познавао ко би гарантовао за њега.

Изгледа да после толико година проведених у затвору Хонек више није мислио на спољни свет. Он је избегавао и све врсте забава у затвору. Није ишао у капелу на службу нити је гледао телевизију. Једино је понекад гледао неки филм ако се радило о животињама.

Па ипак Хонек није био потпуно усамљен. У последње време захваљујући једном новинарском извештају о осуђенику који се налази у затвору пуних 59 година писма су почела да стижу из целог света да би колико-толико ублажила његову самоћу. Иначе пре тога последње писмо добио је 21. јуна 1904. године. Било је дуго четири ретка а написао га је Хонеков брат.

Али тек писмо које је добио 29. августа прошле године оживело је његову наду у овај свет. Писмо је потписала Клара Орт а гласило је:

Драги ујка Ричарде, можете замислити како сам била изненађена када сам дознала да сте живи. Сећам се да сам као дете слушала о вама, али после толико година нисам веровала да сте још у животу...

Ричард Хонек није више био сам. Имао је за шта да живи. Клара Орт је рођена 1900. године тј. годину дана после Хонековог хапшења. После горе наведеног писма она је писала редовно и једном чак дошла у посету (живи у Калифорнији) и затражила од суда да га пусте условно а она даје све потребне гаранције и прима га у своју кућу. „Никад нисам могао поверовати да још постоји неко ко мисли на мене“, рекао је Хонек.

Када је изашао из затвора Хонек је био одушевљен свим оним што је видео. На путу за аеродром он је гласно коментарисао о свему и свачему. Аутомобили које је он тада сретао много су се разликовали од првих аутомобила који су се тек били појавили. Млазни авион којим је летео изгледао му је као неко чудовиште. Ипак није показивао ни трунке страха за време летења.

Петог јануара ове године Хонек је славио свој 85. рођендан. Скоро цела варошица узела је учешће у тој прослави. На рођенданском колачу била је само једна свећа — прва година у слободи.

Дуге године проведене у затвору оставиле су неизбрисиви траг на Хонеку. Тако, на пример, после завршеног рођенданског ручка он је устао, узео свој тањир и кашику и отишао у кухињу да их опере. Његова сестричина Клара каже да то увек ради код куће. Узалуд је она покушавала да га одвикне од тога. Навика је навика.

Иначе, Хонек каже да му сам затвор није падао сувише тешко сем првих неколико година. „После тога човек се навикне и више не мисли да постоји други свет“. Запитан шта га највише одушевљава сада у новом животу Хонек је рекао да је то слобода што може да се креће где хоће и кад хоће.

КИТОВИ У ОПАСНОСТИ

До сада је човек потпуно истребио већ више врста животиња неразумним ловом и уништавањем. Док су неке потпуно уништене, код других је у последњем тренутку спасен врло мали број примерака као што је то случај са бизоном у Америци. Слична опасност сада прети великим китовима.

Ловци китова из разних земаља су од децембра прошле, до априла ове године уловили 20.000 великих китова више врста. То је четири пута више него у периоду 1960. — 1961. Ако тако наставе не водећи рачуна о броју који ће обезбедити потребан прираст може се десити да неке врсте китова ускоро постану права реткост.

Јесте ли већ чули да...

... недавно је 11 енглеских гњураца изигравало живи мамац у водама Црвеног мора познатог по великом броју ајкула. Разлог: испробавали су производ који треба да спасе човека у случају да га нападне ајкула.

... олимпијска рекордерка у пливању, Енглескиња Анита Лонсбороу недавно је приказала нови систем за брже пливање у води: крилца привезана за доручје отварају се и затварају као крила у птица. На овај начин брзина пливања повећава се за 25 одсто.

... Шпанац Педро Дот, вртлар из Барцелоне, одгајио је минијатурну ружу чији отворен цвет има пречник једног сасвим малог дугмета.

... у Совјетском Савезу недавно је направљен синтетички кавијар црне и црвене боје. Према мишљењу његовог проналазача професора Сломинског овај кавијар треба да замени прави који је веома скуп.

... Пјера Бардела, месара из улице Лоде — Сент Антоан у Паризу ухапсио је инспектор за контролу меса Жак Тондер јер је пронашао да му је пањ на коме сече месо у загађеном стању а полице за месо пуне црва. Бардел је осуђен на смрт и казна је извршена 22. јуна 1351. године. Извршењу пресуде морало је да присуствује 127 месара из Париза.

Роман о освајању космоса

Гагарин, први космонаут

12. април 1961. Јуриј Алексејевич Гагарин, 27-годишњи мајор Совјетске армије, постао је први „космички човек“. Својим бродом Васток I направио је један круг око Земље.

Седамнаест кругова око Земље

6. август 1961. Одлучујући доказ да се човек може прилагодити космичким условима дао је Герман Степанович Титов. Он је начинио 17 обртаја око наше планете оставши у космосу, у условима бестежинског стања, нешто више од једног дана. Његов брод Васток II, истоветан са Гагариновим, био је тежак 4.731 килограм.

Први Американац у орбити

20. фебруар 1962. После суборбиталних летова Шеперда и Грисома, САД су избациле у орбиту капсулу Меркури са космонаутом Џоном Гленом.

Стопама свог претходника

24. мај 1962. Други орбитални лет у оквиру америчког васионског програма Меркури извео је Скот Карпентер. Он је у стварн поновио Гленов подвиг, с тим што је прикупио још неке научне податке.

(Наставиће се)

WALT DISNEY

МИКИ

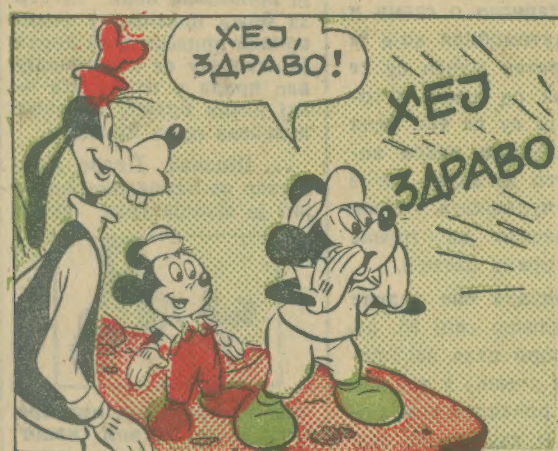

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 101-11-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 1.800; полугодишња 900; за иностранство: годишња 2.600, полугодишња 1.300 дин. Рукописи се не враћају.